

KOMISIJA ZA KONTROLU DRŽAVNE POMOĆI

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori u 2012. godini

Podgorica, jun 2013

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. METODOLOGIJA	4
2.1. Pravni osnov	4
2.2. Prikupljanje podataka	4
2.3. Prikaz podataka	5
2.4. Definicije i objašnjenja	5
3. DODIJELJENA DRŽAVNA POMOĆ U CRNOJ GORI U 2012. GODINI	6
3.1. Državna pomoć u Crnoj Gori u poređenju sa osnovnim makroekonomskim indikatorima	6
3.2. Dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u poređenju sa zemljama članicama Evropske unije u 2011. godini	8
4. IZVJEŠTAJ PO KATEGORIJAMA DRŽAVNIH POMOĆI	9
4.1. Horizontalna državna pomoć	12
4.2. Sektorska državna pomoć	13
4.3. Regionalna državna pomoć	15
5. PREGLED DRŽAVNIH POMOĆI U POLJOPRIVREDI	16
6. DRŽAVNA POMOĆ PO REGIONIMA I OPŠTINAMA	16
7. VRSTE (INSTRUMENTI) DODJELE DRŽAVNE POMOĆI	18
7.1. Državne garancije kao instrument pomoći	20
8. ANALIZA EFEKATA DODIJELJENE DRŽAVNE POMOĆI	22
8.1. Razlozi i osnov za analizu efekata	22
8.2. Analiza efekata	22
9. REZIME	40
Prilog A - Informaciju o privrednim subjektima koji su bili korisnici državne pomoći u 2012. godini	43

1. UVOD

Od stupanja na snagu Odluke Savjeta ministara Evropske unije o Evropskom partnerstvu, napredak Crne Gore u evropskim integracijama se prati, između ostalog, i na osnovu stepena ispunjenja preporuka koje ovaj dokument sadrži. Jedna od preporuka je i izgradnja transparentnog sistema državne pomoći, kao prvog koraka ka uspostavljanju kontrole u ovoj oblasti.

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane (u daljem tekstu: SSP), Crna Gora je preuzela obavezu usvajanja pravnog okvira za kontrolu državne pomoći, usklađenog sa pravnom tekovinom Evropske unije (*acquis communautaire*) u ovoj oblasti.

Na ovaj način je omogućena efikasna prethodna (*ex ante*) i naknadna (*ex post*) kontrola svih novih mjera državne pomoći, kao i usaglašavanje već postojećih mjera sa pravilima koja budu uspostavljena, što će imati pozitivne efekte u kreiranju ekonomske politike, planiranju budžeta i unapređenju politike regionalnog razvoja.

Ovaj izvještaj je šesti ove vrste do sada, i sadrži podatke i informacije za 2012. godinu. Izvještaj je baziran na informacijama dobijenim od strane davalaca državne pomoći, tj. od strane ministarstava i organa lokalne samouprave. Pravni osnov za izradu ovog izvještaja predstavlja Zakon o kontroli državne pomoći („Službeni list Crne Gore“, br. 74/09 i 57/11) (u daljem tekstu: Zakon). Metodologija izrade godišnjeg izvještaja propisana je Pravilnikom o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći („Službeni list Crne Gore“, br. 32/10, 22/12 i 50/12) (u daljem tekstu: Pravilnik). U skladu sa Zakonom i obavezama iz SSP-a, ovaj izvještaj biće dostavljen Vladi i Skupštini Crne Gore, nakon čega će biti poslat i Evropskoj komisiji.

U skladu sa praksom Evropske unije, Crna Gora je uspostavila sistem za mjerenje učinka odnosno efikasnosti dodijeljene državne pomoći. U tu svrhu, Ministarstvo finansija je izmijenilo Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći, koji obavezuje davaoce državne pomoći da dostave očekivane i ostvarene rezultate/efekte dodijeljene državne pomoći, tj. da izvještavaju o postignutom uspjehu prijavljenih i dodijeljenih državnih pomoći.

Metodologija koja se koristi u Evropskoj uniji i njenim državama članicama u pripremanju godišnjih izvještaja o dodijeljenim pomoćima korišćena je u pripremi inventara (popisa) dodijeljene državne pomoći u 2012. godini. Inventar (popis) državne pomoći je posebna, unaprijed određena tabela sa podacima o dodijeljenim državnim pomoćima, i predstavlja bazu podataka za pripremanje godišnjeg izvještaja.

Konsolidovani Inventar (popis) državne pomoći je dostupan na internet stranici Komisije za kontrolu državne pomoći www.kkdp.me.

2. METODOLOGIJA

2.1. Pravni osnov

U cilju sprovođenja efikasne kontrole nad dodjelom državne pomoći, Crna Gora je usvojila pravni okvir koji čine sljedeći propisi:

- Zakon o kontroli državne pomoći ("Službeni list Crne Gore", br.74/09 i 57/11)
- Uredba o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći ("Službeni list Crne Gore", br. 27/10 i 34/11);
- Uredba o načinu i postupku podnošenja prijave državne pomoći ("Službeni list Crne Gore", br. 27/10, 34/11 i 12/13);
- Uredba o načinu vođenja evidencije o državnoj pomoći ("Službeni list Crne Gore", br. 27/10 i 34/11);
- Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći ("Službeni list Crne Gore", br. 31/10, 22/12 i 50/12);i

Oblast državne pomoći u Evropskoj uniji regulisana je čl. 107-109 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (u daljem tekstu: Ugovor). Na osnovu odredbi člana 107 stav 1 Ugovora i u skladu sa Zakonom i SSP-om, državna pomoć predstavlja svaku pomoć koja:

- je dodijeljena iz javnih sredstava,
- je selektivna,
- predstavlja ekonomsku prednost određenom privrednom subjektu, sektoru ili regionu ili proizvodnji određenih proizvoda ili pružanju određenih usluga i na taj način narušava ili prijeti da naruši konkurenciju na tržištu; i
- utiče na međunarodnu trgovinu.

Prema metodologiji Evropske komisije, državnom pomoći se ne smatra pomoć dodijeljena korisnicima koji nijesu privredni subjekti, odnosno koji ne obavljaju djelatnost proizvodnje i/ili prometa robe i/ili vršenja usluga na tržištu.

U skladu sa navedenim, Izvještaj za 2012. godinu ne sadrži podatke o pomoći:

- dodijeljenoj domaćinstvima, invalidnim licima, za infrastrukturne projekte (ukoliko je pristup infrastrukturi obezbijeđen za sve potencijalne korisnike pod jednakim uslovima);
- koja ima karakter opštih mjera i dostupna je svim subjektima pod istim uslovima (kvote, javne nabavke, tehnički standardi, opšte mjere poreske politike),
- dodijeljenoj za potrebe odbrane.

2.2. Prikupljanje podataka

Izvještaj sadrži podatke o državnim pomoćima dodijeljenim korisnicima u Crnoj Gori. Davaoci državnih pomoći su objedinili podatke o individualnim i pomoćima dodijeljenim u okviru šema državnih pomoći. Ovi podaci poslani su Odjeljenju za pripremu državne pomoći i Komisiji za kontrolu državne pomoći, gdje su obrađeni u skladu sa važećom metodologijom.

Ovogodišnji izvještaj uključuje procjenu bruto domaćeg proizvoda (u daljem tekstu: BDP), kao i podatke o javnim rashodima, dobijene od strane Ministarstva finansija.

2.3. Prikaz podataka

Davaoci državne pomoći dostavili su izvještaje o dodijeljenim državnim pomoćima po kategorijama, namjeni i vrstama (instrumentima).

Izvještaj sadrži konsolidovane podatke po kategorijama i vrsti (instrumentu) dodijeljene državne pomoći u prethodnoj godini. Treba napomenuti da Izvještaj obuhvata samo ona javna sredstva koja predstavljaju državnu pomoć u skladu sa Zakonom.

Državna pomoć dodijeljena u sektoru poljoprivrede prikazana je posebno, u skladu sa članom 73(9) SSP-a i članom 1 stav 2 Zakona.

2.4. Definicije i objašnjenja

Državna pomoć su rashodi, umanjeni prihodi ili umanjenje imovine države, odnosno opštine, kojom se narušava ili može narušiti slobodna konkurencija na tržištu i koja može uticati na trgovinu između Crne Gore i Evropske Zajednice ili države članice Centralno-evropskog ugovora o slobodnoj trgovini (CEFTA), dovođenjem u povoljniji tržišni položaj određenih privrednih subjekata, proizvoda ili usluga. Namjena državne pomoći je da finansira i sufinansira programe privrednih subjekata koji se bave tržišnom proizvodnjom roba i usluga radi sticanja konkurentne prednosti.

Državna pomoć može biti dodijeljena kao individualna državna pomoć i na osnovu šeme državne pomoći. **Individualna pomoć** je pomoć dodijeljena određenom korisniku za određenu namjenu ili određeni projekat, a **šema državne pomoći** je akt na osnovu kojeg državna pomoć može biti dodijeljena potencijalnim korisnicima na osnovu opštih uslova utvrđenih u šemi, kao i akt na osnovu kojeg je državna pomoć, koja nije uslovljena određenim projektom korisnika, dodijeljena na neodređeno vrijeme i/ili u neodređenom iznosu.

U Crnoj Gori, državna pomoć se dodjeljuje iz **državnog budžeta** kroz različite vrste (instrumente) koji mogu biti direktni (najčešće subvencije) ili indirektni (npr. fiskalne olakšice, garancije itd.).

U skladu sa Zakonom, **davaoci** državne pomoći definisani su kao organi državne uprave, organi lokalne uprave i pravna lica koja upravljaju i raspolažu prihodima uvedenim zakonom i na osnovu zakona.

Korisnik državne pomoći je pravno ili fizičko lice koje u obavljanju djelatnosti proizvodnje, prometa robe, odnosno pružanja usluga na tržištu, koristi državnu pomoć.

3. DODIJELJENA DRŽAVNA POMOĆ U CRNOJ GORI U 2012. GODINI

3.1. Državna pomoć u Crnoj Gori u poređenju sa osnovnim makroekonomskim indikatorima

Tabela 1: Ukupna državna pomoć u odnosu na makroekonomske pokazatelje

Indikator	Jedinica mjere	2010	2011	2012
Državna pomoć	miliona eura	71,922	66,441	41,878
BDP	miliona eura	3.103,855	3.234,060 ²	3.324,000 ³
Učešće državne pomoći u BDP-u	%	2,32	2,05	1,26
Javni rashodi ⁴	miliona eura	1.425,96	1.403,17	1.430,800
Učešće državne pomoći u javnim rashodima	%	5,04	4,74	2,93
Zaposleni ⁵	broj	161 742	163 182	166 444
Državna pomoć po zaposlenom	euro	444,67	407,16	251,60
Stanovništvo ⁴	broj	632 922	620 029	621 240
Državna pomoć po glavi stanovnika	euro	113,63	107,16	67,41

U Tabeli 1. prikazani su podaci o ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori za prethodne tri godine (uključujući sektor poljoprivrede i ribarstva, sektor saobraćaja i antikrizne mjere) u odnosu na osnovne makroekonomske pokazatelje. Procenat državne pomoći u BDP-u smanjen je sa 2,05% u 2011. na 1,26% u 2012. godini. Apsolutni iznos dodijeljene državne pomoći u 2012. godini je manji za 36,97% u odnosu na 2011. godinu.

U 2012. godini dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori iznosila je 41.877.879,58 eura.

Iako Izvještaj sadrži podatke za 2010., 2011. i 2012. godinu, grafikon koji slijedi pokazuje trend državnih pomoći u Crnoj Gori od 2007. godine, od kada se godišnji izvještaji o dodijeljenoj državnoj pomoći pripremaju u skladu sa metodologijom Evropske unije.

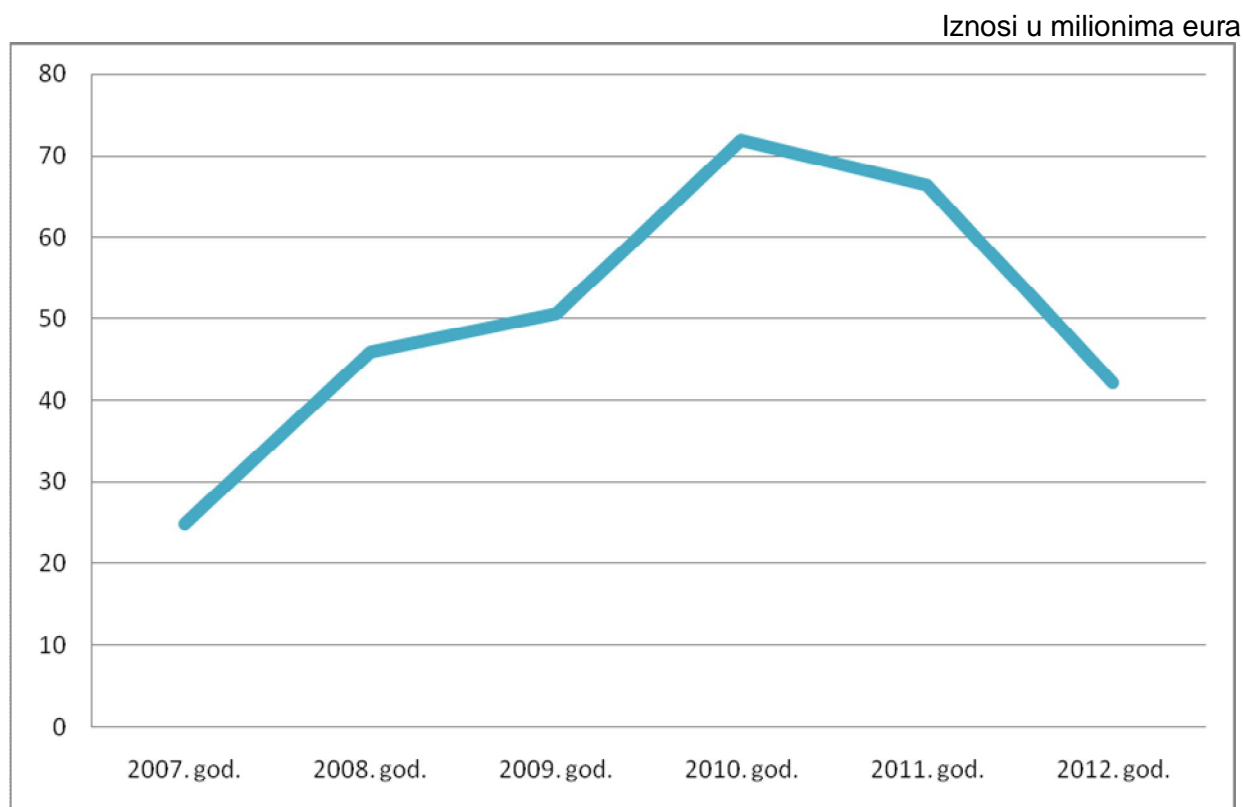
² Podaci za BDP za 2011. godinu ažurirani na osnovu zvanično objavljenih podataka Monstata-a

³ Procjena Ministarstva finansija

⁴ Izvor podataka: Ministarstvo finansija

⁵ Izvor podataka: Monstat

Slika 1: Trend kretanja državne pomoći za period 2007.-2012. godina

U tabeli 2 prikazani su podaci o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori za prethodne tri godine (isključujući sektor poljoprivrede i ribarstva, sektor saobraćaja i antikrizne mjere) u odnosu na osnovne makroekonomske pokazatelje.

Tabela 2: Državna pomoć (bez sektora poljoprivrede i ribarstva, saobraćaja i antikriznih mjera) u odnosu na makroekonomske pokazatelje

Indikator	Jedinica mjere	2010	2011	2012
Državna pomoć	miliona eura	65,234	58,071	37,960
BDP	miliona eura	3.103,855	3.234,060	3.324,000 ⁶
Učešće državne pomoći u BDP-u	%	2,10	1,77	1,14
Javni rashodi⁷	miliona eura	1.425,96	1.403,17	1.430,800
Učešće državne pomoći u javnim rashodima	%	4,58	4,14	2,65

⁶ Procjena Ministarstva finansija

⁷ Izvor podataka: Ministarstvo finansija

3. 2. Dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u poređenju sa zemljama članicama Evropske unije u 2011. godini

Tabela 3: Ukupna državna pomoć (bez sektora poljoprivrede i ribarstva, saobraćaja i antikriznih mjera) u EU 27, državama članicama, Hrvatskoj i Crnoj Gori

Država članica	Ukupna državna pomoć bez sektora poljoprivrede i ribarstva, saobraćaja i antikriznih mjera	
	mil. eura	BDP učešće u %
*CG2012	38,0	1,14
CG2011	58,1	1,77
HR	1210,8	2,70
EU-27	52963,9	0,51
Belgija	1238,7	0,43
Bugarska	17,7	0,10
Češka Republika	1171,7	0,92
Danska	831,2	0,46
Njemačka	12455,5	0,53
Estonija	17,5	0,32
Irska	668,5	0,68
Grčka	2172,6	1,21
Španija	3712,1	0,42
Francuska	10480,7	0,62
Italija	2919,9	0,24
Kipar	95,9	0,79
Letonija	57,7	0,92
Litvanija	121,3	0,68
Luksemburg	80,5	0,24
Mađarska	859,5	1,11
Malta	92,0	1,60
Holandija	1783,2	0,44
Austrija	1511,7	0,57
Poljska	2128,8	0,76
Portugalija	1749,1	1,03
Rumunija	283,0	0,40
Slovenija	325,5	1,11
Slovačka	160,3	0,25
Finska	1060,6	1,24
Švedska	2789,7	0,78
Velika Britanija	4179,1	0,27

U tabeli 3. prikazani su podaci o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2011. godini (ažurirani u jesen 2012. godine), prema poslednjim raspoloživim podacima.

4. IZVJEŠTAJ PO KATEGORIJAMA DRŽAVNIH POMOĆI

Prema metodologiji Evropske unije, državna pomoć se, prema primarnim ciljevima dodjele, dijeli na sljedeće kategorije:

- Horizontalnu državnu pomoć,
- Sektorsku državnu pomoć, i
- Regionalnu državnu pomoć.

Horizontalna državna pomoć namijenjena je većem broju korisnika, bez davanja prednosti ranije određenim (poznatim) ekonomskim aktivnostima, privrednim društvima, proizvodima i uslugama i na taj način narušava konkurenciju u manjem obimu nego sektorske pomoći.

Sektorska državna pomoć je namijenjena tačno utvrđenim sektorima i aktivnostima, narušavajući ili prijeteći da naruši konkurenciju na tržištu u većem obimu. Upravo iz razloga selektivnosti kod dodjele ove vrste pomoći, a naročito kada se radi o tzv. sektorima čelika, uglja, sintetičkih vlakana i brodogradnje, EU primjenjuje posebna pravila. Imajući u vidu navedeno, ova pravila su ugrađena u posebne protokole SSP-a.

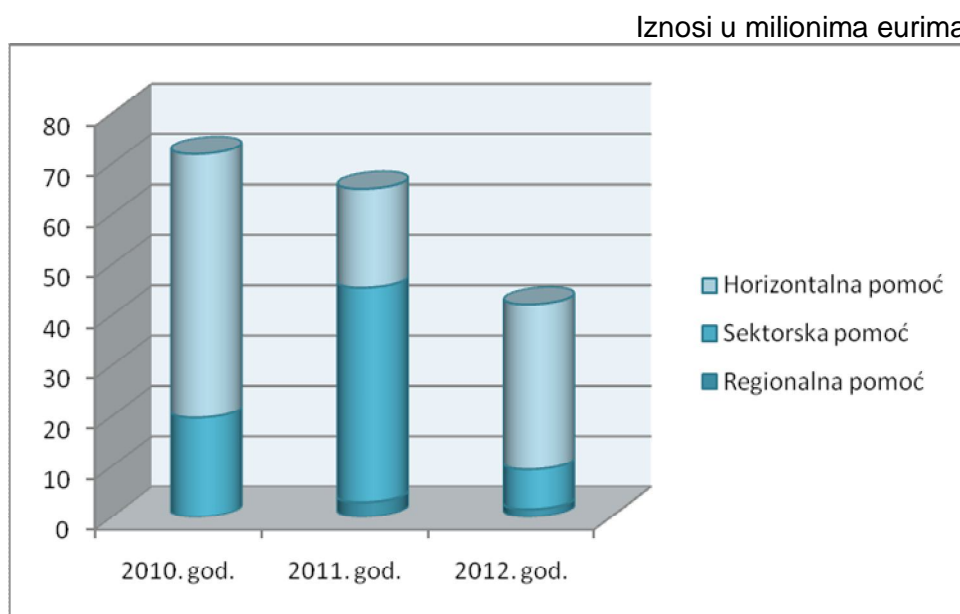
Regionalna državna pomoć se dodjeljuje sa ciljem podsticanja privrednog razvoja nerazvijenih, odnosno manje razvijenih regiona, prije svega onih u kojima je životni standard izuzetno nizak ili u kojima vlada velika nezaposlenost. Ova kategorija državne pomoći se dodjeljuje privrednim subjektima u regionima gdje se ulaganja smatraju opravdanim zbog postojanja ekonomskih, prirodnih, socijalnih i/ili drugih nedostataka.

Tabela 4: Ukupno dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u 2010., 2011. i 2012. godini po kategorijama

Iznosi u milionima eura

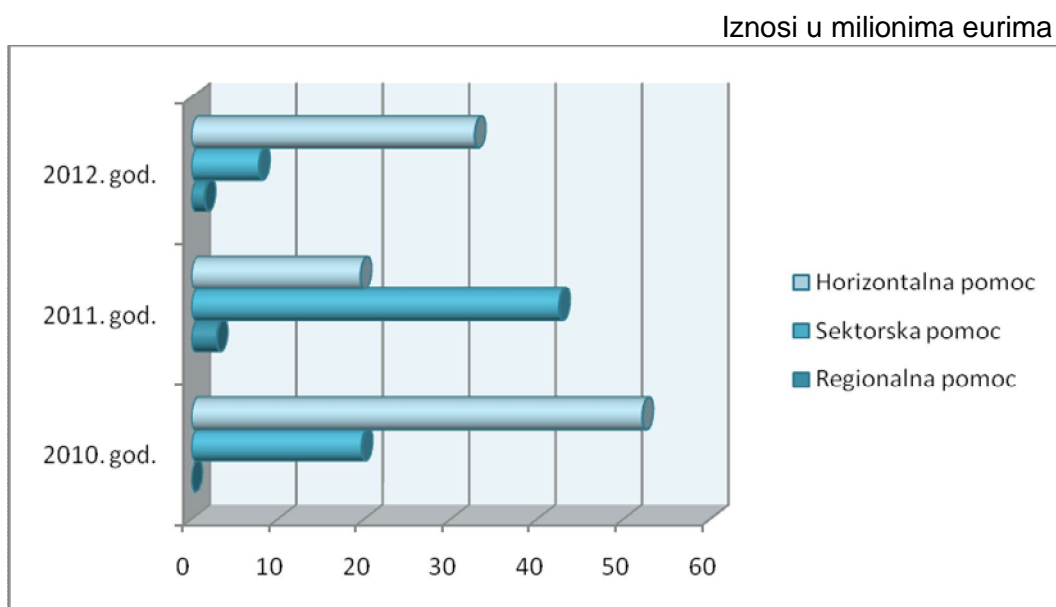
Kategorija	2010.	Učešće%	2011.	Učešće%	2012.	Učešće%
1.Horizontalne pomoći	52,207	72,59	20,943	31,52	32,806	78,34
Obuka	0,000	0,00	0,000	0,00	0,000	0,00
Zapošljavanje	0,446	0,62	0,416	0,63	1,046	2,50
MSP	0,917	1,27	1,366	2,06	1,452	3,47
Sanacija i restrukturiranje	50,774	70,60	18,909	28,46	28,487	68,02
Otklanjanje štete nastalih usled prirodnih nepogoda	0,020	0,03	0,000	0,00	0,000	0,00
Zaštita životne sredine	0,000	0,00	0,000	0,00	0,000	0,00
Istraživanje i razvoj	0,000	0,00	0,209	0,31	1,238	2,96
Ostale pomoći	0,050	0,07	0,044	0,07	0,581	1,39
2.Sektorske državne pomoći	19,714	27,41	42,564	64,06	7,530	17,98
Rudarstvo	0,000	0,00	0,000	0,00	0,000	0,00
Čelik	5,576	7,75	30,241	45,52	0,000	0,00
Saobraćaj	0,000	0,00	3,511	5,28	1,333	3,18
Poljoprivreda i ribarstvo	2,934	4,08	1,668	2,51	1,289	3,08
Kultura i informisanje	7,451	10,36	3,952	5,95	3,508	8,38
Brodogradnja	0,000	0,00	0,000	0,00	0,105	0,25
Finansijske usluge	3,753	5,22	3,191	4,80	1,296	3,09
Ostali sektori	0,000	0,00	0,000	0,00	0,000	0,00
3.Regionalna pomoć	0,000	0,00	2,935	4,42	1,542	3,68
Ukupno	71,922	100,00	66,441	100,00	41,878	100,00

Slika 2: Struktura ukupne državne pomoći u Crnoj Gori u 2010, 2011. i 2012. godini

Podaci iskazani u Tabeli 4. i na Slikama 2. i 3. o učešću pojedinih kategorija državne pomoći u ukupnom iznosu dodijeljene državne pomoći u Crnoj Gori, pokazuju da je u 2012. godini, u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći učešće horizontalne pomoći 78,34%, sektorske 17,98% i regionalne 3,68%.

Slika 3: Struktura državne pomoći u Crnoj Gori u 2010, 2011. i 2012. godini

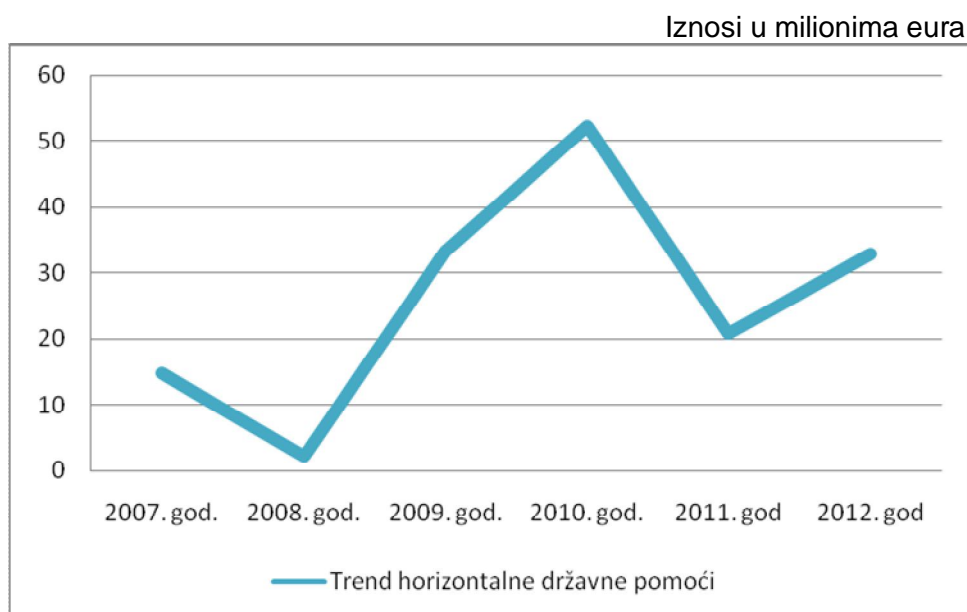

4.1. Horizontalna državna pomoć

Tabela 5: Horizontalna državna pomoć u Crnoj Gori u 2010, 2011. i 2012. godini

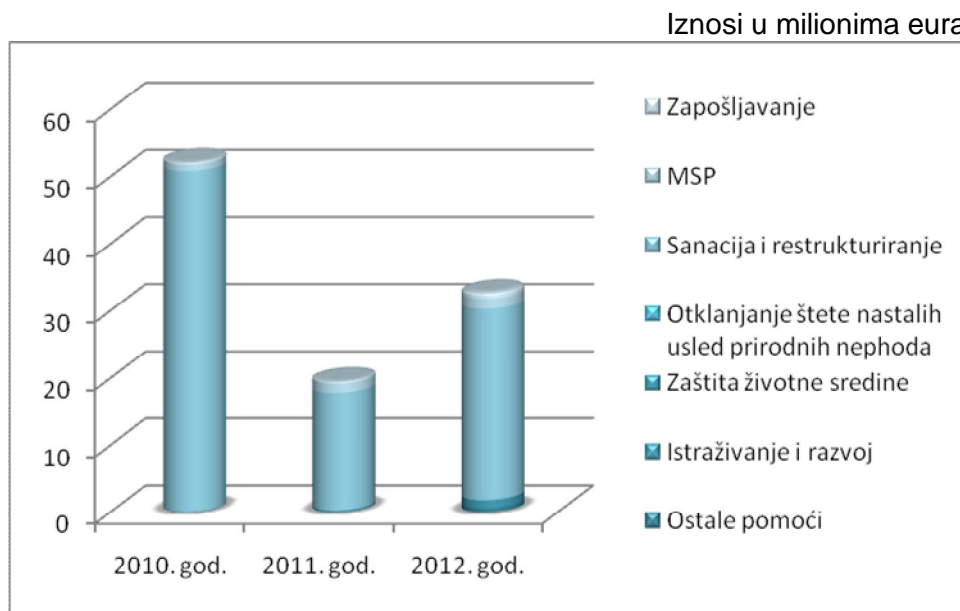
Vrsta horizontalne državne pomoći	Iznosi u hiljadama eura				
	2010. god.	2011. god.	2012. god.	Indeks 11/10	Indeks 12/11
Obuka	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00
Zapošljavanje	446,286	415,523	1.046,357	93,11	251,82
Mala i srednja preduzeća	916,610	1.366,377	1.452,341	149,07	106,29
Sanacija i restrukturiranje	50.773,866	18.908,550	28.487,354	37,24	150,66
Otklanjanje šteta nastalih usled prirodnih nepogoda	20,000	0,000	0,000	0,00	0,00
Zaštita životne sredine	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00
Istraživanje i razvoj	0,000	208,660	1.238,378	0,00	593,49
Ostale pomoći	50,415	43,600	581,286	86,48	1333,23
Ukupno	52.207,177	20.942,710	32.805,716	40,12	156,66

Slika 4: Trend horizontalne pomoći

Prema podacima iskazanim u Tabeli 5, učešće horizontalne državne pomoći je u 2012. godini u odnosu na 2010. godinu smanjeno za 37,16%, dok je u odnosu na 2011. godinu učešće državne pomoći povećano za 56,65%.

Slika 5: Struktura horizontalne državne pomoći u 2010, 2011. i 2012. godini

U izvještaju postoji kategorija ostale pomoći, koja podrazumijeva pomoći kojima namjena nije mogla biti identifikovana po kategorijama.

Evidentan je i dalje visok udio dodijeljene državne pomoći za spašavanje i restrukturiranje. Najveći razlog tome jeste aktiviranje i isplata garancije prema Deutsche Banci od strane Vlade Crne Gore u korist Kombinata aluminijuma Podgorica, u iznosu od 22 miliona eura sa pripadajućim troškovima.

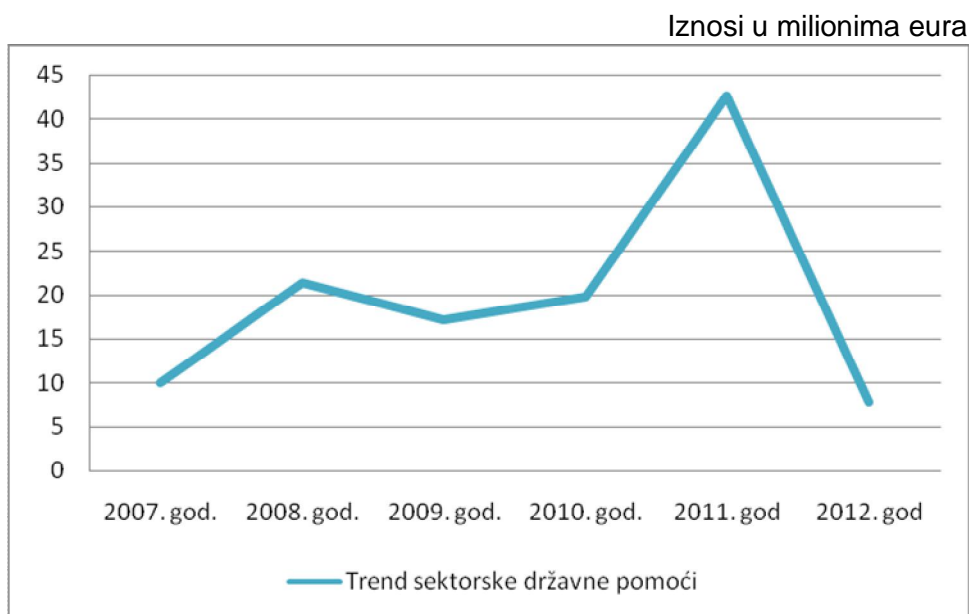
4.2. Sektorska državna pomoć

Tabela 6: Sektorska državna pomoć u Crnoj Gori u 2010, 2011. i 2012. godini

Iznosi u milionima eura

Sektor	2010. god.	2011. god.	2012. god.	Index 11/10	Index 12/11
Rudarstvo	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00
Čelik	5,576	30,241	0,000	542,33	0,00
Saobraćaj	0,000	3,511	1,333	0,00	37,96
Poljoprivreda i ribarstvo	2,934	1,668	1,289	56,84	77,30
Kultura i informisanje	7,451	3,952	3,508	53,05	88,74
Brodogradnja	0,000	0,000	0,105	0,00	0,00
Finansijske usluge	3,753	3,191	1,296	85,03	40,59
Ostali sektori	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00
Ukupno	19,714	42,564	7,530	215,90	17,69

Slika 6: Trend sektorske državne pomoći

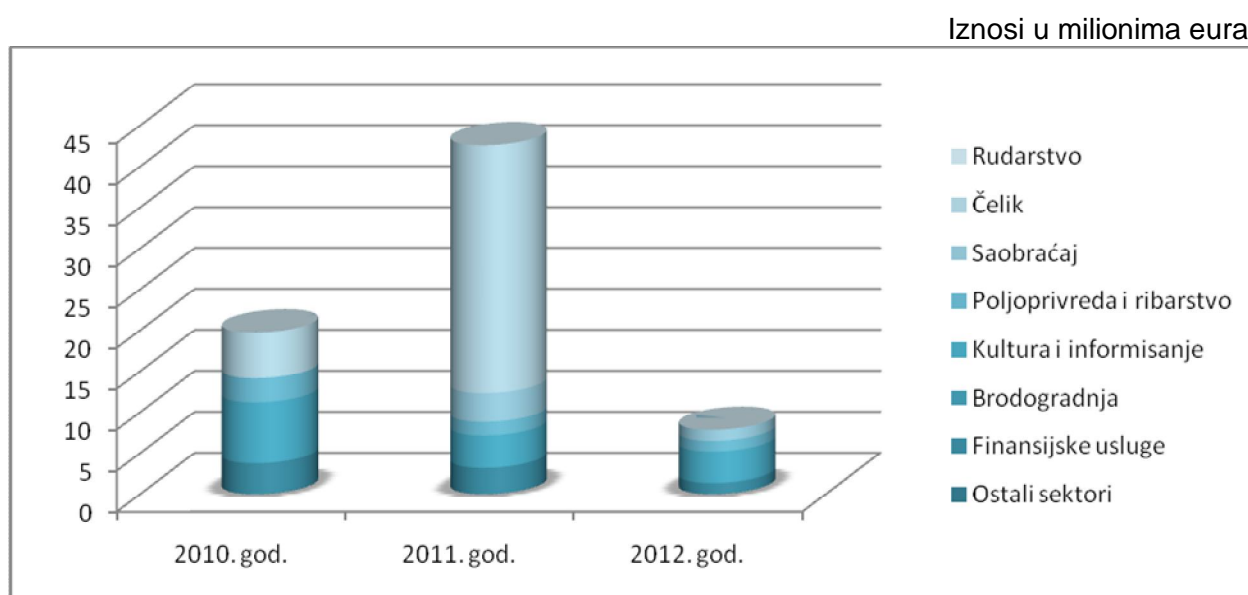
Apsolutni iznos dodijeljene sektorske državne pomoći u 2012. godini je 465,24% manji u odnosu na 2011. godinu i 161,81% u odnosu na 2010. godinu.

Državna pomoć u finansijskom sektoru dodijeljena je na osnovu dvije šeme, i to:

- “Program otklanjanja štetnih uticaja i zaštite bankarskog sektora od posljedica svjetske ekonomske krize i očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti”; i
- “Garancijske i kreditne šeme”.

Davalac državne pomoći za obje šeme je Ministarstvo finansija.

Slika 7: Struktura sektorske državne pomoći u Crnoj Gori u 2010, 2011. i 2012. godini

4.3. Regionalna državna pomoć

Regionalna državna pomoć se dodjeljuje u cilju podsticanja razvoja manje razvijenih, odnosno nerazvijenih područja (regiona i jedinica lokalne samouprave) i usmjerena je na ublažavanje strukturnih problema i regionalne neravnomjernosti u razvoju. Ova kategorija državne pomoći podrazumijeva mjere koje podstiču ekonomsku aktivnost, sa ciljem smanjenja ekonomskih, prirodnih, socijalnih i drugih razlika u tim područjima.

U 2012. godini, regionalna pomoć je iznosila 1.542.051,18 eura.

Tabela 7: Regionalna državna pomoć u Crnoj Gori u 2010, 2011. i 2012. godini

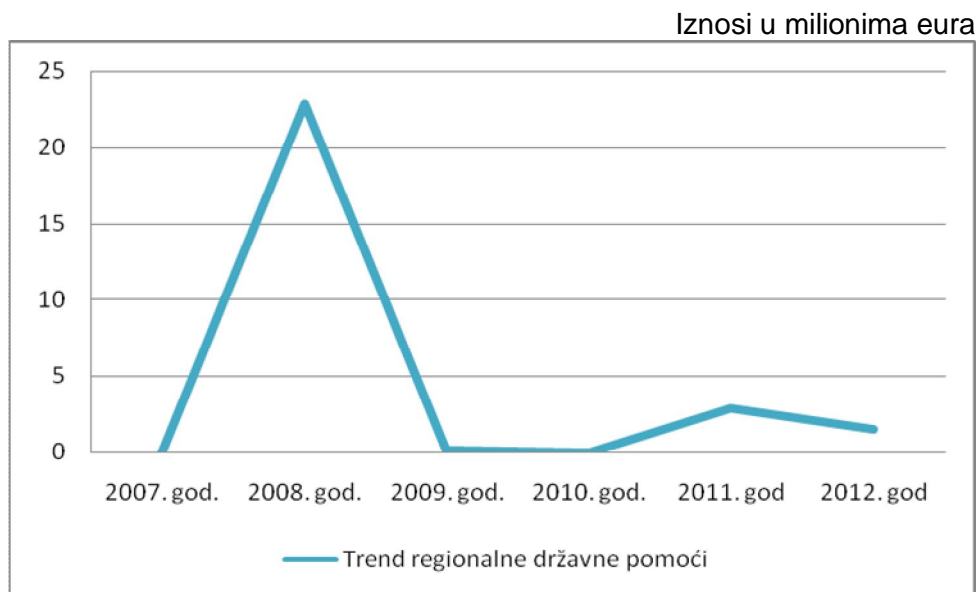
Pokazatelj	Iznosi u milionima eura				
	2010. god.	2011. god.	2012. god.	Index 11/10	Index 12/11
Regionalna državna pomoć	0.000	2.930	1.542	0,00	52,63

Na osnovu Programa podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama, Ministarstvo ekonomije dodijelilo je pomoć u iznosu od 8.853,70 eura. Pomoć je dodijeljena kao subvencija kamatne stope od jednog procentnog poena na direktne kredite koje Investiciono razvojni fond dodjeljuje u skladu sa svojim Godišnjim planom rada za 2012. godinu u opštinama Sjevernog regiona, kao manje razvijenog i manje razvijenim opštinama (Ulcinj i Cetinje), što je u skladu sa Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014.

Takođe, Ministarstvo ekonomije je, na osnovu Programa podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore za 2012 – 2016. godinu, u 2012. godini dodijelilo pomoć u iznosu od 21.000,00 eura u obliku subvencije refundiranjem dijela troškova investicije odnosno projekta.

Ministarstvo kulture je dodijelilo pomoć u iznosu od 1.512.197,48 eura. Navedeni iznos odnosi se na dodjeljivanje državne pomoći emiterima/elektronskim medijima u cilju stvaranja uslova za njihovu tranziciju u zakonom uređen i ekonomski održiv sektor koji doprinosi regionalnom razvoju Crne Gore s aspekta obezbjeđivanja raznovrsnih, pluralnih informacija/medijskih sadržaja od opšteg interesa, kao i informacija/medijskih sadržaja od interesa za građane u lokalnim zajednicama, uključujući i manjinske.

Slika 8: Trend regionalne državne pomoći

5. PREGLED DRŽAVNIH POMOĆI U POLJOPRIVREDI

Izveštaj za 2012. godinu sadrži i podatke o dodijeljenim državnim pomoćima u sektoru poljoprivrede. Državna pomoć dodijeljena sektoru poljoprivrede je posebno prikazana, u skladu sa članom 73(9) SSP-a i članom 1 stav 2 Zakona, koji kaže da se ovaj zakon ne primjenjuje za namjene podsticaja razvoja poljoprivrede i ribarstva.

Ukupan iznos pomoći u poljoprivredi u 2012. godini iznosi 1.289.241,62 eura.

Izveštaj sadrži pregled pomoći datih od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, na osnovu Agrobudžeta. Ukupno dodijeljena državna pomoć iz Agrobudžeta u 2012. godini iznosi 1.208.172,62 eura. Pomoć je data za sljedeće namjene:

- Podrška mljekarskom sektoru – 658.643,47 €
- Podrška klaničnoj industriji – 73.000,00 €
- Podrška ratarskoj proizvodnji – 60.006,10 €
- Podrška podizanju višegodišnjih zasada – 63.440,00 €
- Podrška organskoj proizvodnji – 44.101,38 €
- Podrška unapređenju kvaliteta proizvoda – 16.410,00 €
- Podrška intervencijama na tržištu – 292.571,67 €

Ostali iznos odnosi se na pomoć koju je opština Danilovgrad dodjeljivala poljoprivrednim proizvođačima za otkup mlijeka.

6. DRŽAVNA POMOĆ PO REGIONIMA I OPŠTINAMA

Vlada Crne Gore je u martu mjesecu 2012. godine donijela Odluku o mapi regionalnih pomoći („Službeni list Crne Gore“, broj 22/12), kojom je cijela teritorija Crne Gore, u skladu sa SSP-om i NUTS Regulativom EU (RSC), određena kao područje gdje je životni standard izuzetno nizak ili gdje postoji velika nezaposlenost. Maksimalni dozvoljeni intenzitet regionalne pomoći, izražen u bruto ekvivalentu pomoći, shodno navedenoj Odluci, za velika društva iznosi 50%, za srednja 60% i mala 70% vrijednosti investicije.

U daljem tekstu daje se tabelarni prikaz državne pomoći dodijeljene po regionima i opštinama, koristeći se klasifikacijom propisanom odredbama člana 4 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list Crne Gore“, br. 20/11 i 26/11). Napominjemo da se za određene pomoći dodijeljene po programima ministarstava nauke, kulture i finansija nije sa preciznošću mogao utvrditi krajnji korisnik sredstava, pa samim tim ni region, odnosno opština kojoj je pomoć dodijeljena.

Tabela 8: Državna pomoć po regionima

	EUR	%
Primorski region:	1.304.466,03	3,11
Središnji region:	35.286.804,64	84,26
Sjeverni region:	1.167.884,04	2,79
Ostalo		9,84

Tabela 9: Državna pomoć po opštinama

	Total po opštinama:	EUR	%
Andrijevića		10.946,36	0,03
Bar		203.291,93	0,49
Berane		155.804,84	0,37
Bijelo Polje		421.357,38	1,01
Budva		207.055,66	0,49
Cetinje		1.491.913,77	3,56
Danilovgrad		357.697,73	0,85
Herceg Novi		356.142,62	0,85
Kolašin		42.115,68	0,10
Kotor		316.626,45	0,76
Mojkovac		132.345,16	0,32
Nikšić		628.852,96	1,50
Plav		19.248,81	0,05
Plužine		5.700,00	0,01
Pljevlja		177.606,94	0,42
Podgorica		32.808.340,18	78,34
Rožaje		109.796,95	0,26
Šavnik		21.249,38	0,05
Tivat		89.570,81	0,21
Ulcinj		131.778,56	0,31
Žabljak		71.712,56	0,17
ostalo*		4.118.724,87	9,84
Total:		41.877.879,58	100,00

7. VRSTE (INSTRUMENTI) DODJELE DRŽAVNE POMOĆI

Državna pomoć dodijeljena iz javnih sredstava, a u zavisnosti od vrste (instrumenta) dodjele, prikazuje se kao stvarni ili potencijalni javni rashod.

Suština svake dodijeljene državne pomoći je da predstavlja korist za primaoca državne pomoći i da se ta korist mjeri u odnosu na konkurente kojima ista nije dodijeljena. Krajnja finansijska korist za primaoca u velikoj mjeri zavisi od vrste (instrumenta) dodjele.

U 2012. godini državne pomoći u Crnoj Gori su dodjeljivane kao:

- garancije;
- subvencije; i
- zajmovi sa nižim kamatnim stopama.

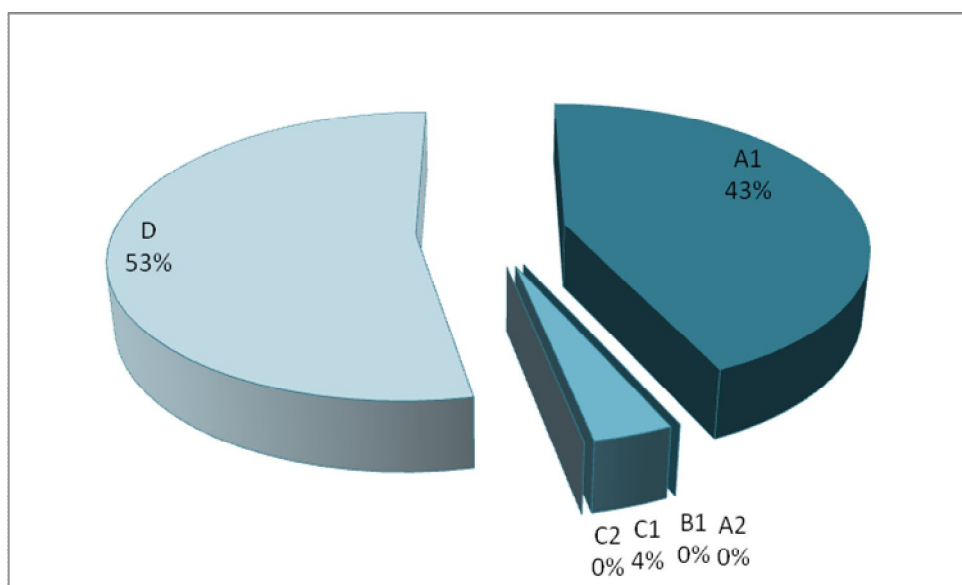
Primjena metodologije utvrđene Pravilnikom o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći je razlog što se, u nastavku ovog izvještaja, daje pregled vrsta (instrumenata) dodjele državne pomoći za 2012. godinu.

Tabela 10: Ukupno dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u 2012. godini prema vrstama (instrumentima) dodjele

Iznosi u milionima eura

Kategorija državne pomoći	A1	A2	B1	C1	C2	D	Ukupno
1.Horizontalna državna pomoć	11,770	0,000	0,000	1,491	0,000	19,545	32,806
Obuka	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Zapošljavanje	0,987	0,000	0,000	0,059	0,000	0,000	1,046
MSP	0,020	0,000	0,000	1,432	0,000	0,000	1,452
Sanacija i restrukturiranje	8,943	0,000	0,000	0,000	0,000	19,545	28,487
Otklanjanje štete nastalih usled prirodnih nepogoda	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Zaštita životne sredine	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Istraživanje i razvoj	1,238	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,238
Ostale pomoći	0,581	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,581
2.Sektorska državna pomoć	4,797	0,000	0,000	0,000	0,000	2,733	7,530
Rudarstvo	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Čelik	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Saobraćaj	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,333	1,333
Poljoprivreda i ribarstvo	1,289	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,289
Kultura i informisanje	3,508	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	3,508
Brodogradnja	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,105	0,105
Finansijske usluge	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,296	1,296
Ostali sektori	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
3.Regionalna državna pomoć	1,542	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,542
Ukupno	18,108	0,000	0,000	1,491	0,000	22,278	41,878

Slika 9: Struktura državne pomoći po instrumentima u 2012. godini

- A1 – donacije, subvencije kamata, otpisi dugova i umanjeni iznosi prilikom prinudnih poravnanja;
- A2 – poreske olakšice (otpisi, odlaganja plaćanja poreza i doprinosa);
- B1 – učešće u udjelu u kapitalu, uključujući konverziju duga u akcijski kapital;
- C1 – zajmovi sa kamatnim stopama nižim od kamatne stope na finansijskom tržištu i zajmovi privrednim društvima u poteškoćama;
- C2 – ostale pomoći; i
- D – garancije

Na slici 9 dat je prikaz procentualnog učešća pojedinih instrumenata u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći.

7.1. Državne garancije kao instrument pomoći

Shodno odredbama člana 5 Zakona, državnom pomoći se ne smatra garancija države za zajam korisniku, koji u posljednje dvije godine koje prethode davanju garancije, nije u finansijskim izvještajima iskazao rast gubitka, smanjenje prihoda, rast zaliha na skladištu, smanjenje priliva gotovine, rast zaduženosti i smanjenje vrijednosti imovine, pod uslovima da:

- korisnik zajma može na finansijskom tržištu dobiti zajam pod tržišnim uslovima;
- se garancija države daje za određeni iznos kredita, na određeno vrijeme;
- iznos garancije ne pokriva više od 80% kreditne obaveze;
- se za garanciju zaračunava tržišna cijena.

U svim slučajevima u kojima nisu kumulativno ispunjeni navedeni uslovi, državna garancija predstavlja pomoć koja se računa na osnovu posebne metodologije. Navedena metodologija sadržana je u odredbama člana 4 Uredbe o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći.

Kod pojedinačnih garancija element pomoći se računa kao razlika između tržišne cijene garancije i cijene koja je stvarno plaćena za garanciju. Međutim, kada se tržišna cijena garancije ne može odrediti, element pomoći računa se kao protivvrijednost pomoći u obliku kredita pod povoljnim uslovima, odnosno kao razlika između tržišne kamate koju bi privredno društvo platilo bez državne garancije i kamate po kojoj je kredit dobijen zahvaljujući državnoj garanciji, a nakon odbitka svih

plaćenih premija. Državna garancija će se računati u cijelokupnom iznosu, odnosno u iznosu kojim se garantuje za određeni kredit kada:

- postoji vjerovatnoća da korisnik kredita pokrivenog državnom garancijom neće biti u mogućnosti da vrati taj kredit;
- je aktivirana zbog nemogućnosti korisnika kredita da ga vraća, i država preuzima otplatu kredita; i
- otplatu nedospjele kreditne obaveze preuzima država uz otpis duga korisniku kredita.

Rješenja iz člana 4 navedene Uredbe sadržana su u Obavještenju Komisije o primjeni članova 87 i 88 Ugovora o osnivanju EZ na državnu pomoć u obliku garancija (2008/C 155/02).

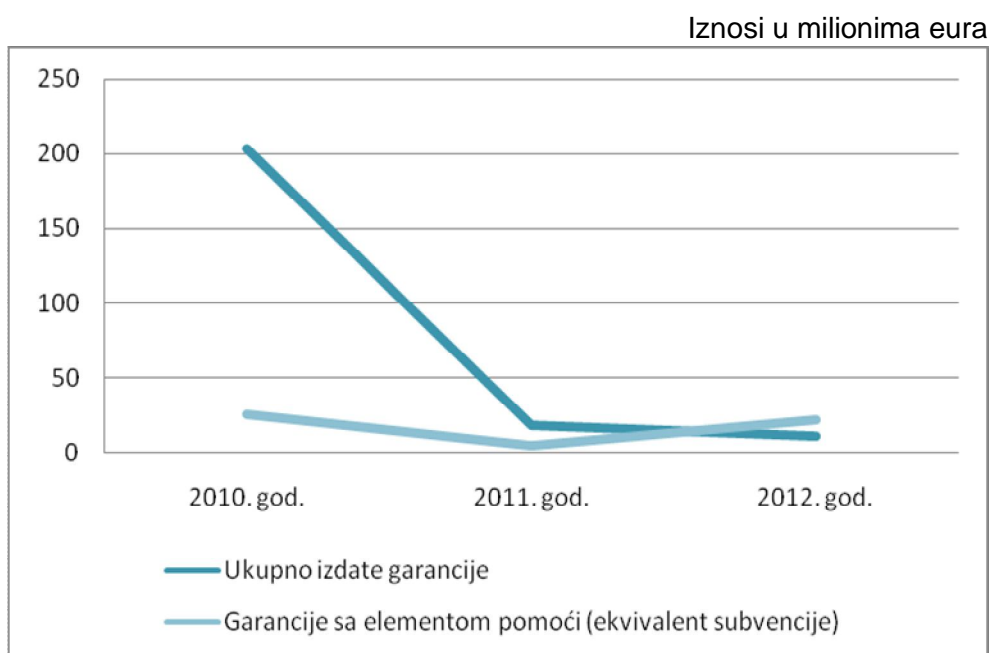
Tabela 11: Državne garancije kao element pomoći

Iznosi u milionima eura				
DRŽAVNE GARANCIJE	2009	2010	2011	2012
Ukupno izdate garancije	223,199	203,410	18,170	10,000
Garancije sa elementom pomoći (ekvivalent subvencije)	14,062	25,577	5,092	2,733
Aktivirane garancije	-	-	30,241	19,545

U 2012. godini aktivirana je garancija za Ugovor zaključen između Kombinata Aluminijuma Podgorica i Deutsche Banke, u visini od 22.000.000,00 eura. Aktiviranjem garancije, Vlada Crne Gore je platila iznos od 23.427.740,18 eura, gdje se iznos od 1.427.740,18 eura odnosi na pripadajuće troškove aktiviranja garancije.

Garancija izdata Kombinat Aluminijuma Podgorica je u Rješenju Komisije za kontrolu državne pomoći (akt broj 01-35/1 od 24. novembra 2009. godine) računata kao ekvivalent subvencije (3.883.007,57 eura) i prikazana u Godišnjem izvještaju za 2010. godinu, pa se radi izbjegavanja dvostrukog prikazivanja istih podataka, državna garancija aktivirana u 2012. godini prikazuje kao razlika između plaćenog iznosa nastalog aktiviranjem garancije i obračunatog ekvivalenta subvencije (19.544.732,61 eura).

Slika 10: Trend ukupno izdatih garancija i garancija sa elementom pomoći

8. ANALIZA EFEKATA DODIJELJENIH DRŽAVNIH POMOĆI

8.1. Razlozi i osnov za analizu efekata

Pravilnikom o izmjeni i dopunama pravilnika o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći koji je Ministarstvo finansija donijelo u aprilu 2012. godine, ustanovljena je obaveza davalaca državne pomoći da Komisiji za kontrolu državne pomoći, zajedno sa podacima o dodijeljenim državnim pomoćima, dostave podatke o očekivanim i ostvarenim efektima dodijeljene državne pomoći.

Uredbom o dopuni Uredbe o načinu i postupku podnošenja prijave državne pomoći, koju je Vlada Crne Gore usvojila u oktobru mjesecu 2012. godine, dodate su dvije nove kolone u Obrascu prijave državne pomoći kojim se davaocima državne pomoći uvodi obaveza da prilikom prijave državne pomoći, određuju polazne vrijednosti (referentne pokazatelje o zatečenom stanju), kao i pokazatelje (kriterijume, indikatore kojima se prate ostvareni efekti državne pomoći), kako bi se lakše i preciznije pratili ostvareni efekti dodijeljene državne pomoći. Napominjemo da je Uredba objavljena u Službenom listu Crne Gore broj 12/13 od 1. marta 2013. godine i da se ista primjenjuje od 9. marta 2013. godine, pa je praćenje ostvarivanja efekata dodijeljene državne pomoći i dostavljanja analize od strane davalaca koje će omogućiti statističku analizu praćenja dodijeljene državne pomoći moguće sprovesti tek nakon navedenog datuma.

Napominjemo da je zbog gore navedenih razloga, analiza efekata većinom opisnog karaktera, zbog čega nisu mogli biti do kraja kvantifikovani efekti dodijeljenih državnih pomoći.

U većini zemalja članica Evropske unije pripremaju se različite vrste detaljnih i opisnih izvještaja. Crna Gora se odlučila za evidentiranje očekivanih i ostvarenih efekata dodijeljene državne pomoći. Analiza efektivnosti dodijeljene državne pomoći sadrži dobru osnovu za donošenje odluka koje se odnose na implementaciju i sprovođenje individualnih i šema državnih pomoći.

U daljem tekstu daje se sažet pregled ocjena efektivnosti dodijeljenih državnih pomoći u 2012. godini.

8.2. Analiza efekata⁸

Ministarstvo ekonomije

Vlada Crne Gore je na sjednici 27. septembra 2012. godine, donijela Program podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore za 2012-2016. godinu.

Cilj Programa podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore (Cetinje i Ulcinj) za 2012-2016. godinu je finansijska podrška za preduzetnike, mikro, mala i srednja privredna društva koji su dio klastera radi prevazilaženja „uskih grla“ u poslovanju kroz nabavku proizvodne opreme (izuzev IT opreme i saobraćajnih sredstava), a zasnovano na principu refundacije dijela troškova.

U okviru ovog Programa objavljena su dva Javna poziva za učešće, prvi poziv je bio 05.10.2012. godine i trajao je do 05.11.2012, dok je drugi poziv objavljen 23.11.2012. i trajao je do 07.12.2012. godine.

Odobrena pomoć od strane Ministarstva ekonomije pokrivala je do 70% opravdanih troškova nabavne vrijednosti opreme bez PDV-a, odnosno najviše do 7000 eura po jednom aplikantu,

---

⁸ Dostavljene od strane davalaca

preostalih 30% troškova nabavne vrijednosti opreme pokrio je aplikant iz sopstvenih izvora. Tokom ova dva poziva sredstva od strane Ministarstva ekonomije su dodjeljena za tri klastera i to za klaster drvoprerade iz Bijelog Polja 7000 eura, za klaster gljiva iz Berana 7000 eura i za klaster pršute sa Cetinja 7000 eura, dok je ukupna nabavna vrijednost opreme iznosila 41.205,00 eura.

U klasterima koji su primili pomoć je zaposleno 90 radnika, a na osnovu opreme koju su nabavili kroz ovaj program očekuje se zadržavanje postojećih radnih mjesta kao i povećanje broja zaposlenih za 20%.

Očekivani efekti realizovanih aktivnosti su povećanje kvaliteta proizvoda, asortimana proizvoda, povećanje prihoda, smanjenje troškova, supstitucija uvoza, povećanje izvoznih performansi, povećanje mogućnosti za uvođenje standarda i kvalitata.

Takođe Vlada je na sjednici 07. juna 2012. godine donijela Program podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama za 2012. godinu.

Cilj ovog programa je obezbjeđivanje povoljnijih uslova finansiranja kroz subvencionisanje kamatne stope na direktne kredite Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. iz sredstava obezbijeđenih budžetom Crne Gore za 2012. godinu na poziciji Ministarstva ekonomije za 2012. godinu.

Subvencionisanje kamatne stope, vrši se na direktne kredite Fonda preduzetnicima, mikro, malim i srednjim preduzećima, s tim da će prioritet imati preduzeća koja su dio klastera. Sredstva se dodjeljuju u cilju podsticanja razvoja manje razvijenih opština a opravdani troškovi su podrška:

- za početnu investiciju;
- za investiciju i zapošljavanje koji su u vezi sa početnom investicijom;
- novoformiranim malim preduzećima.

Investicija za koju se daje subvencija se mora zadržati u regionu najmanje 3 godine nakon dodjele, odnosno prijema državne pomoći.

Po osnovu ovog Programa, Ministarstvo ekonomije je prenijelo Investiciono razvojnom fondu 8.853,70 eura krajem 2012. godine.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja

Državna pomoć u poljoprivredi i ribarstvu u 2012. godini iznosila je 1.208.172,62 eura.

Zakonski osnov za dodjelu državne pomoći u sektoru poljoprivrede su:

- *Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službeni list Crne Gore“, broj 56/09);*
- *Zakon o Budžetu Crne Gore za tekuću godinu – organizaciona klasifikacija 41101;*

Zakonom o kontroli državne pomoći definisano je da se odredbe ovog zakona ne primjenjuju za namjene podsticaja razvoja poljoprivrede i ribarstva.

Izvori finansiranja: Budžet Crne Gore za 2012. godinu (organizaciona klasifikacija 41101 Program: Poljoprivreda i ribarstvo – 2531)

U skladu sa Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju i Zakonom o budžetu Crne Gore za tekuću godinu, Vlada na predlog ovog Ministarstva donosi početkom svake godine Uredbu o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za tekuću godinu – Agrobudžet, koji je za

2012. godinu objavljen u „Službeni list Crne Gore“, broj 36/12. Radi se o jednom dokumentu koji sadrži 35-40 programa svrstanih u četiri grupe:

- mjere tržišno-cjenovne politike
- mjere ruralnog razvoja
- opšte usluge i servise
- ostalo

Agrobužetom utvrđuju se uslovi, način i dinamika sprovođenja agrarne politike za ove oblasti. Za realizaciju Agrobudžeta, odgovorno je ministarstvo i institucije (naučne) – službe odgovorne za realizaciju pojedinih programa. Pravo korišćenja sredstava uslovljeno je dostavljanjem dokumentacije predviđene pojedinim programima, a obaveze prema korisnicima izvršavaju se po dinamici koju odobrava Ministarstvo finansija.

Sredstva predviđena Agrobudžetom za 2012. godinu u najvećem obimu (oko 80%) usmjeravaju se direktno fizičkim licima i vezuju se u stočarstvu za broj grla stoke (goveda, ovaca, koza), a u biljnoj proizvodnji za hektar zasnovane površine. Korisnici ovih sredstava, nemaju karakter „ekonomskih korisnika“, te samim tim ne ispunjavaju kriterijume predviđene Zakonom o kontroli državne pomoći, već su to domaćinstva i udruženja. Pored ovog, značajna su i sredstva koja se usmjeravaju za infrastrukturu, staračke naknade, rad stručnih službi i dr., koja takođe nemaju karakter državne pomoći.

Od ukupno isplaćenih sredstava po Agrobudžetu za 2012.godinu, svega oko 9,14% isplaćenih sredstava ispunjavalo je kriterijume propisane Zakonom o kontroli državne pomoći.

Državna pomoć isplaćena je po namjenama i korisnicima kako slijedi:

Podrška mljekarskom sektoru – ukupno 658.643,47 €

Korisnici:

- Mljekara „Nika“ – Nikšić	29.758,99 €
- Mljekara „Srna“ – Nikšić	153.033,32 €
- Mljekara „Kooperativa“ – Pljevlja	26.636,30 €
- Mljekara „Šimšić“ – Danilovgrad	248.607,69 €
- ZZ „Čevo“ – Cetinje	11.489,76 €
- Mljekara „Cijevna“ – Podgorica	9.498,25 €
- Mljekara „Amiprom“ – Rožaje	19.564,65 €
- Mljekara „Vulaš“ – Cetinje	16.872,81 €
- Mljekara „RM Komerc“ – Pljevlja	17.470,00 €
- Mljekara „Dinoša-Bubulj“ – Podgorica	13.549,10 €
- Mljekara „Baički pištet“ – Njeguši	8.195,99 €
- Mljekara „Niksen Trade“ – Cetinje	18.417,40 €
- Mljekara „Milki Way“ – Ulcinj	8.486,30 €
- Mljekara „Milmarc Group“ – Cetinje	3.299,80 €
- Mljekara „Milka“ – B.Polje	40.552,70 €
- Mljekara „Intertehna“ – Berane	7.448,10 €
- Mljekara „Montebjanka“ – Danilovgrad	6.777,08 €
- Mljekara „Drezga“ – Podgorica	7.446,20 €
- Mljekara „Kravica“ – Bijelo Polje	1.900,60 €
- Mljekara „Sunce“ – Ulcinj	6.759,63 €
- Mljekara „Planinka-Šekular“ - Berane	2.878,80 €

Podrška klaničnoj industriji – ukupno 73.000,00 €

Korisnici:

- DOO „Mesopromet“ – Bijelo Polje	56.660,00 €
- DOO „Gradina Kompani“ – Rožaje	2.440,00 €
- Mesna industrija „Goranović“ – Nikšić	9.080,00 €
- DOO „Velepromex“ – Rožaje	1.740,00 €
- DOO „Melanez“ – Podgorica	700,00 €
- „Golijanin“ – Budva	680,00 €
- „Bif“ DOO – Podgorica	680,00 €
- „Inmex Mark“ – Nikšić	1.020,00 €

Podrška ratarskoj proizvodnji – ukupno **60.006,10 €**
Korisnici:

- ZZ „Župa“ – Nikšić	21.791,00 €
- ZZ „Trebiljevo“ – Kolašin	1.734,40 €
- AD „Agromil“ – Nikšić	13.916,80 €
- AD „Sjeme“ – Kolašin	721,60 €
- Farma „Franca“ – Bijelo Polje	2.096,00 €
- ZZ „Doganje“ – Pljevlja	3.499,80 €
- „Gradac“ – Pljevlja	6.560,00 €
- „Aka Trade“ – Bijelo Polje	960,00 €
- „Eko Meduza“ – Bijelo Polje	8.726,50 €

Podrška podizanju višegodišnjih zasada – ukupno **63.440,00 €**
Korisnici:

- „Ekoplatn“ – Podgorica	32.500,00 €
- „Fruteko“ DOO – Podgorica	16.690,00 €
- „Eko Meduza“ – Bijelo Polje	14.250,00 €

Podrška organskoj proizvodnji – ukupno **44.101,38 €**
Korisnici:

- Mljekara „Nika“ – Nikšić	8.732,50 €
- „Banski katun“ – Nikšić	8.538,38 €
- „Ormont“ – Bijelo Polje	8.750,00 €
- „MMK“ – Pljevlja	5.580,50 €
- „Farmonat“ – Podgorica	8.750,00 €
- ZZ „Vrbica“ – Berane	3.750,00 €

Podrška unapredjenju kvaliteta proizvoda – ukupno **16.410,00 €**
Korisnici:

- „Eko Flora Meduza“ – Bijelo Polje	8.000,00 €
- „Aqua Bianca“ – Kolašin	2.500,00 €
- DOO „Ahiles“ – Podgorica	1.200,00 €
- „Unikom-Pekara“ – Nikšić	2.910,00 €
- „Farmonat“ – Podgorica	600,00 €
- „Vrbica“ – Berane	600,00 €
- „DDS“ Mojkovac	600,00 €

Podrška intervencijama na tržištu – ukupno **292.571,67 €**
Korisnici:

- AD „Plodovi“ – Podgorica	180.136,30 €
- „Red Komerc“ – Podgorica	8.597,00 €

- „Mivex“ – Pljevlja	7.500,00 €
- „Vir Impex“ – Bijelo Polje	7.500,00 €
- „Senzal“ – Bijelo Polje	22.500,00 €
- „APR“ – Rožaje	7.500,00 €
- „Eko Meduza“ – Bijelo Polje	7.500,00 €
- „Mesopromet“ – Bijelo Polje	19.836,01 €
- „Gradina KompAni“ – Rožaje	11.182,78 €
- „Goranović“ – Nikšić	16.077,78 €
- „Golijanin“ – Budva	4.241,80 €

Na osnovu prikazanog, procjena efikasnosti pomoći ogleda se u tome što je ista doprinijela sigurnijem stepenu obezbjeđenja inputa u agroindustriji, povećanje zaposlenosti i ojačani dohodak kod ovih subjekata, odnosno povećan je broj korisnika, uvećan stočni fond, povećane obradive poljoprivredne površine i povećan otkup poljoprivrednih proizvoda. Iz svega navedenog, zaključuje se da je navedena data pomoć bila uspješna.

Ministarstvo kulture

Program: Kulturno umjetničko stvaralaštvo

Na osnovu obaveza utvrđenih Zakonom o kulturi, Ministarstvo kulture podstiče i pomaže razvoj svih segmenata kulturno-umjetničkog stvaralaštva u Crnoj Gori po nekoliko osnova:

- putem javnog konkursa i javno objavljenih uslova, propozicija i kriterijuma (Podrška se odnosi na sve oblasti kulture: likovna umjetnost, muzička i muzičko-scenska djelatnost, književnost i književno prevođenje, časopisi iz oblasti kulture i umjetnosti, nove pozorišne produkcije, manifestacije i festivali, amatersko djelovanje u kulturi, stvaralaštvo namijenjeno djeci i mladima, kreativne industrije, tradicionalni umjetnički zanati i vještine, stvaralaštvo namijenjeno osobama sa invaliditetom);
- podrška projektima od izuzetnog značaja za kulturu kojom se afirmišu i čuvaju trajne vrijednosti crnogorske kulture;
- realizacija manifestacija i festivala od posebnog značaja za kulturu Crne Gore (TV festival Bar, Ratkovićeve večeri poezije Bijelo Polje; Montenegro film festival Herceg Novi i Kotor art);
- međunarodna prezentacija i afirmacija crnogorske kulture na referentnim svjetskim i evropskim sajmovima, manifestacijama i festivalima;
- podrška mladim i talentovanim crnogorskim stvaraocima koji se školuju u inostranstvu na referentnim umjetničkim školama.

Uporište za realizaciju navedenih mjera i aktivnosti nalazi se u Zakonu o kulturi, Nacionalnom programu razvoja kulture 2011-2015. i Akcionom planu za njegovu implementaciju.

Sprovođenje navedenih mjera i aktivnosti u cjelini doprinosi propisanom ostvarivanju javnog interesa u kulturi i cjelovitom unapređivanju i razvoju ove djelatnosti, na nacionalnom i lokalnom nivou, budući da su korisnici i učesnici u projektima podrške subjekti koji su registrovani za obavljanje djelatnosti kulture u Crnoj Gori.

Sprovođenje navedenih mjera i aktivnosti predstavlja podršku i podsticaj kulturno-umjetničkog stvaralaštva, na svim nivoima, čime se obezbjeđuje kontinuitet ostvarivanja djelatnosti kulture, podstiče kreativni potencijal, ostvaruje decentralizacija funkcionisanja i upravljanja u kulturi, obezbjeđuje ravnomjeran razvoj kulture na cijeloj teritoriji države.

Propozicijama utvrđenim za realizaciju ovih mjera, koje su fokusirane na umjetnički nivo projekta, reference realizatora i kvalitet umjetničke produkcije, obezbjeđuje se selektivan pristup u izboru projekata za podršku, koji je garancija izbora najvrjednijih stvaralačkih dostignuća.

U 2012.godini po osnovu javnog konkursa sufinansirano je ukupno 84 projekata i programa iz oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva, sa ukupnim iznosom od 377.850 €, i to: 17 projekata iz

oblasti likovne umjetnosti; 38 projekata iz oblasti književnosti i književnog prevođenja (18 naslova/projekta od 5 izdavača i 20 samostalnih autorskih projekata); 2 časopisa iz oblasti kulture i umjetnosti; 8 muzičkih projekata; 5 pozorišnih produkcija; 11 projekata u oblasti manifestacija i festivala i 3 filmska projekta koprodukcije sa manjinskim crnogorskim udjelom.

Obezbjedeana je podrška realizaciji četiri manifestacije kojima je dodijeljen status od posebnog značaja za kulturu Crne Gore (Filmski festival Herceg Novi – Montenegro film festival, Međunarodni festival Kotor art, Internacionalni TV festival u Baru i Ratkovićeve večeri poezije u Bijelom Polju).

Sufinansirani su projekti iz oblasti međunarodne saradnje Ministarstva kulture: Dani crnogorske kulture u Rusiji i Izložbe slika Voja Stanića u Pekingu i Šangaju. Podržano je učešće naših institucija na referentnim međunarodnim manifestacijama i festivalima (Filmski festival u Kanu, Filmski festival Jugoistočne Evrope u Parizu, Sajam knjiga u Lajpcigu), učešće naših predstavnika na Jesenjem salonu u Parizu, Bijenalu umjetnosti u Konjicu, književnim festivalima u Bosni, Srbiji, Rumuniji, Bijenalu mladih Evrope i Mediterana. Podržani su i projekti saradnje sa nacionalnim zajednicama Crnogoraca u Hrvatskoj, Srbiji i Makedoniji.

Obezbjedeana je podrška za stručno usavršavanje mladih i talentovanih crnogorskih umjetnika na referentnim međunarodnim umjetničkim školama u regionu i Evropi, kao i projekti kojima se afirmiše stvaralaštvo mladih (Festival mladih muzičara Crne Gore, projekti Baletske škole „Princeza Ksenija“). Podržane su referentne međunarodne manifestacije koje se organizuju u Crnoj Gori: Muzički festival A tempo, Bijenale Crnogorskog teatra i Sajam knjiga u Podgorici.

Na osnovu monitoringa podržanih programa i projekata evidentno je da bez državne pomoći ne bi bilo moguća realizacija savremene crnogorske produkcije u kulturi i umjetnosti, kojima je dodjelom pomoći obezbjedeana ne samo održivost sektora, kvalitetno vrednovanje umjetničke produkcije, već i referentna međunarodna prezentacija, uz zastupljenost principa slobode stvaralaštva i ravnopravnosti svih subjekata koji učestvuju u kreiranju kulturnog života Crne Gore.

Ministarstvo kulture dodjelu državne pomoći obezbjeduje na osnovu ugovora sa Korisnicima sredstava, kojima je definisan način korišćenja odobrenih sredstava, vrijeme i rokovi realizacije projekta, te obaveza izvještavanja o načinu i utrošku sredstava, sa pratećom finansijskom dokumentacijom.

Uz monitoring podržanih projekata neposredan uvid u dokumentaciju (programsku i finansijsku) koja je pratila realizaciju projekta, osnovni su izvori i pokazatelji na osnovu kojih se ustanovljava uspješnost dodijeljene državne pomoći. Dodijeljena pomoć smatra se uspješnom.

Program: Kulturna baština

Ministarstvo kulture, saglasno Zakonu o kulturi i zakonima iz oblasti kulturne baštine i međunarodnim konvencijama, smjernicama i preporukama o finansijskoj podršci za zaštitu i očuvanje kulturne baštine, kao i Zaključkom Vlade, kojim se usvaja Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2012. godinu, finansira i sufinansira projekte i programe koji su od značaja za ravnomjeran razvoj, zaštitu, očuvanje, prezentaciju, popularizaciju, valorizaciju, revalorizaciju i edukaciju u kulturnoj baštini Crne Gore. Ovim Programom planirana je realizacija projekata i programa iz oblasti konzervatorske, muzejske, bibliotečke, arhivske i kinotečke djelatnosti, a naročito za:

- valorizaciju i revalorizaciju pokretnih, nepokretnih i nematerijalnih kulturnih dobara
- izradu elaborata o utvrđivanju kulturne vrijednosti, u cilju utvrđivanja kulturne vrijednosti dobara

- vršenje konzervatorskih i arheoloških istraživanja u cilju otkrivanja, identifikacije, dokumentovanja i proučavanja kulturnih dobara, utvrđivanja i sprovođenja mjera zaštite, kao i širenja i produbljivanja stručnih i naučnih saznanja o njima
- sprovođenje odgovarajućih konzervatorskih mjera na kulturnim dobrima
- izradu menadžment planova zaštićenih kulturno-istorijskih cjelina, područja i lokaliteta, kao i područja kojima se kroz jačanje koordinacije svih struktura društva obezbjeđuje adekvatna zaštita i pravilno upravljanje kulturnom baštinom
- podizanje svijesti o vrijednostima kulturne baštine i stvaranje ambijenta za razumijevanje uloge i mjesta kulturne baštine u kulturnom, turističkom i ekonomskom razvoju (okrugli stolovi, radionice, naučni i stručni skupovi, izložbe, promo materijal, izrada i štampanje stručnih i naučnih publikacija iz oblasti kulturne baštine)
- tehničko i tehnološko osavremenjavanje ustanova iz oblasti kulturne baštine, radi primjene savremenih tehnika i tehnologija u cilju što bolje i efikasnije zaštite i očuvanja kulturnih dobara

Finansiranjem projekata iz Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2012. godinu, doprinosi se ravnomjernom razvoju materijalne i nematerijalne, pokretne i nepokretne kulturne baštine, nezavisno od njene konfesionalnosti, etničke pripadnosti, lokacije ili nekog drugog faktora. Podrškom projekata, koji su od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturne baštine, ostvaruje se njeno očuvanje i zaštita, a samim tim i njena prezentacija u međunarodnim krugovima.

Finansiranjem i sufinansiranjem projekata iz Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2012. godinu, postignuti su sljedeći rezultati:

- sprovedena su multidisciplinarna rekognosciranja terena sa međunarodnim nivoom saradnje podvodnih i teritorijalnih arheoloških lokaliteta; nastavljena su višegodišnja arheološka istraživanja
- izrađeni su elaborati o utvrđivanju nepokretne kulturne vrijednosti, kao i elaborati o utvrđivanju kulturne vrijednosti nematerijalnih dobara; sprovedeno je evidentiranje nematerijalna kulturne baštine; izrađene su studije i menadžment planovi kojim se utvrđuje dugoročna strategija obnove i upravljanja zaštićenom kulturno-istorijskom cjelinama
- sprovedena su konzervatorska istraživanja, na osnovu kojih su izrađeni konzervatorski projekti i sprovedene konzervatorske mjere; sprovedene su i preventivne mjere zaštite
- izvršena je doedukacija postojećeg stručnog kadra u institucijama kulture, kao i obuka za podvodna istraživanja; obrađena arhivska građa na engleskom i italijanskom jeziku
- organizovane međunarodne manifestacije, tematske izložbe, okrugli sto; priprema i štampa publikacija, prevod i objavljivanje priručnika; izrađeni veb sajtovi i vodiči; izdati časopisi čija se tematika bavi promocijom kulturne baštine
- izvršen otkup knjiga za popunjavanje bibliotečkih zbirki, otkup muzejskih predmeta, otkup predmeta za popunjavanje filmskog fonda

Na osnovu zahtjeva za dodjelu državne pomoći u cilju zaštite i očuvanja kulturnih dobara i razvoja kulturne baštine, predviđeno je potpuno izvještavanje o realizaciji projekata i programa u smislu dostavljanja kompletne projektne i finansijske dokumentacije. Uvidom u dostavljenu projektne dokumentaciju utvrđuje se uspješnost realizacije projekta i namjensko korišćenje sredstava, koji predstavljaju osnovne pokazatelje o uspješnosti dodijeljene državne pomoći.

Na osnovu izvještaja o implementaciji Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara u 2012. godini, koji je je usvojila Vlada, dodijeljena pomoć smatra se uspješnom.

Program: Razvoj kulture na sjeveru Crne Gore

Program „Razvoj kulture na sjeveru Crne Gore“ je posebna programska aktivnost države koja ima za cilj obezbjeđivanje ravnomjernog razvoja kulture na cijeloj teritoriji Crne Gore. Programom je

akcentat stavljen na 11 opština iz sjevernog dijela Crne Gore, koji je u širem kontekstu prepoznat kao manje razvijeno područje, i to (Kolašin, Mojkovac, Bijelo Polje, Berane, Plav, Andrijevica, Pljevlja, Plužine, Žabljak, Šavnik, Rožaje)

Ova mjera državne pomoći ostvaruje se organizovanjem i gostovanjem programa i projekata iz svih oblasti kulture (pozorišne predstave, filmske projekcije, izložbe, književne večeri, muzičko-scenski programi), kao i podrškom koja se obezbjeđuju produkciji programa koje su nadležni subjekti opštine utvrdili kao programe od značaja za razvoj kulture u tim lokalnim zajednicama.

Realizacijom navedenih aktivnosti u cjelini se doprinosi propisanom ostvarivanju javnog interesa u kulturi i cjelovitom korišćenju razvojnih kapaciteta kojime se animira kulturni potencijal na lokalnom i nacionalnom nivou i obezbjeđuje saradnja unutar sektora kulture, uz ravnomjeran razvoj kulture na cijeloj teritoriji Crne Gore.

Sprovedenjem navedenih mjera i aktivnosti, već četiri godine, doprinosi se revitalizaciji kulturnih potencijala koje je severni dio Crne Gore ima. Realizovane aktivnosti nijesu samo unaprijedile kulturni život na sjeveru Crne Gore, već su podstakli kulturne poslenike ovog regiona na reafirmaciju cjelokupnih resursa. U tom smislu, lokalne samouprave su projektovale novu infrastrukturu u kulturi, dovode u adekvatno stanje postojeću, pojačana je aktivnost na koncipiranju novih kulturnih sadržaja, uspostavlja se i širi saradnja u kulturi, obezbjeđuje se disperzija kulturnih programa na cijeloj teritoriji Crne Gore.

U 2012. godini na osnovu ovog Programa realizovano je ukupno 89 programa, od kojih 28 manifestacija i festivala u 11 navedenih opština sa sjevera Crne Gore, koje u tim lokalnim zajednicama imaju karakter od posebnog značaja za kulturu, dok je 61 program organizovan po osnovu saradnje nacionalnih i opštinskih ustanova kulture i drugih subjekata u kulturi iz centralnog i južnog dijela Crne Gore.

Na osnovu propozicija po kojima se obezbjeđuje ovaj vid državne pomoći, a koji sublimira precizne podatke o cjelokupnom programskom i budžetskom projektu, uz potvrdu opštine o statusu određenog programa na lokalnom nivou i opredijeljenim sredstvima, predviđeno je cjelovito izvještavanje o njegovoj realizaciji u smislu dostavljanja kompletne programske i finansijske dokumentacije.

Uvidom u dostavljenu projektnu dokumentaciju utvrđuje se umjetnički kvalitet projekta, referentnost realizatora i namjensko korišćenje sredstava, koji predstavljaju osnovne pokazatelje uspješnosti realizacije projekta i namjenskog korišćenja dodijeljene državne pomoći. Dodijeljena pomoć smatra se uspješnom.

Program: Podrška razvoju medijskog pluralizma

Ministarstvo kulture saglasno medijskim zakonima i evropskim standardima o finansijskoj podršci medijima, u kontekstu ostvarivanja medijskog pluralizma i medijske raznolikosti, sufinansira programske sadržaje u medijima od javnog interesa.

U okviru tema zastupljena je i „Dekada Roma 2005-2015“ , s obzirom na to da je Ministarstvo kulture zaduženo za njenu medijsku prezentaciju u pogledu promocije politike i programa koji doprinose socijalnoj integraciji RE populacije u Crnoj Gori.

Sufinansiranje programskih sadržaja u medijima doprinijeće ostvarivanju slobode izražavanja i informisanja, kao i razvoju medijskog pluralizma i medijske raznolikosti u Crnoj Gori.

S obzirom na to da se sufinansiraju medijski programski sadržaji od javnog interesa, omogućeno je da mediji u kontinuitetu proizvode i emituju raznovrsne programe, posebno od interesa za najširu javnost, tako da su u tom dijelu ostvareni rezultati u pogledu kvaliteta i kvantiteta emitovanih programskih sadržaja.

Od 30 sufinansiranih projekata u 2012. godini, dio se odnosi na štampane medije, a dio na lokalne javne radio- difuzne servise. Kada je riječ o štampanim medijima, u pitanju je bilo dva lokalna medija, dva međunarodna naučna časopisa za istraživanje teorije i kulture medija, naučno- medijski skup „Peti crnogorski Medijski dijalozi, kao i podrška periodičnom glasilu iz oblasti medijske politike koji tretira aktuelne događaje iz predmetne oblasti bitne za harmonizaciju nacionalnog zakonodavstva sa evropskim Aquiem.

Komercijalni emiter „Radio Zeta“ realizovao je projekat „Evropska agenda- izazovi i prioriteti“, koji je imao za cilj da ukaže na značaj sprovođenja mjera iz poglavlja 6 Akcionog plana praćenja i sprovođenja preporuka iz Mišljenja EK, koji se odnosi na oblast medija. Lokalni javni emiter Radio Bijelo Polje realizovao je prvu fazu projekta regionalne saradnje na polju medijske pismenosti koji ima za cilj medijsko opismenjavanje mlađe populacije (ciljna grupa: učenici, studenti itd.).

U kontinuitetu, planirana sredstva u budžetu Crne Gore za medijsku prezentaciju Dekade uključenja Roma 2005-2015 realizovana su kroz različite aktivnosti kojima se promoviše socijalna integracija RE populacije u Crnoj Gori, a Ministarstvo je 2012. godini sufinansiralo je više projekata:

- Izrada dva spota posvećena pitanjima o značaju ličnih dokumenata RE populacije
- prevod Zakona o slobodnom pristupu informacijama na romski jezik
- sufinansiranje projekta o položaju raseljenih osoba u izbjegličkim kampovima na Koniku u Podgorici.

Dodatno, Ministarstvo kulture raspisuje i godišnji konkurs za najbolji istraživački prilog u medijima za prethodnu godinu na temu socijalne integracije Roma u Crnoj Gori, a pravo učešća imaju crnogorski štampani i elektronski mediji. Godišnju nagradu za najbolji istraživački prilog u 2011. godini dobila je novinarka Radija Bijelo Polje za serijal od 24 emisije na temu „Obrazovanje Roma u Bijelom Polju“.

Dodijeljena pomoć smatra se uspješnom.

Pomoć emiterima/elektronskim medijima

U Crnoj Gori funkcioniše oko 70 elektronskih medija i to: nacionalni javni radio-difuzni servisi Radio i Televizija Crne Gore, zatim 14 lokalnih javnih radio emitera, 3 lokalna javna TV emitera , 40 komercijalnih radio emitera, 20 komercijalnih TV emitera (podataka preuzet od Agencije za elektronske medije). Postojanje mnoštva raznovrsnih medija na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou je od suštinske važnosti za ostvarivanje medijskog pluralizma i demokratije u Crnoj Gori.

U tranzicionom periodu, država je, putem zakonskih mehanizama, pružala podršku održivosti ovih medija (10% iz prihoda od radio-difuzne pretplate). Ukidanjem pretplate 2008. godine, mediji su ostali bez ovog vida prihoda. Takođe zbog ekonomske krize, opali su i ostali prihodi, posebno od marketinga. Istovremeno, tržište elektronskih medija se dodatno usložilo i pojavom TV kabl operatera, što je, s jedne strane pojačalo konkurenciju, ali isto tako imalo i ima uticaj na podjelu marketinških prihoda na ionako malom medijskom tržištu. Sa posljedicama takvog stanja najteže su se suočili lokalni mediji, posebno na sjeveru Crne Gore, budući da oni inače raspolažu malim resursima i da rade sa manjim sredstvima, zbog puno teže ekonomske situacije u tom dijelu zemlje.

U pomenutim uslovima, posebno zbog nedostatka sopstvenih prihoda, a s druge strane nagomilanih neizmirenih obaveza, država je, kroz Program pomoći emiterima/elektronskim medijima subvencionirala dugovanja, odnosno preuzela dug koji su emiteri u periodu 2009-2010. godina imali prema Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, po osnovu naknada za korišćenje frekvencija i Radio-difuznom centru d.o.o, po osnovu naknada za korišćenje

objekata za prenos i emitovanje radio-difuznih signala, u ukupnom iznosu od 4.447.639,61 €, koji će se platiti u periodu 2011-2013 (u 2011. godini je isplaćeno 48 odsto duga, u 2012 – 34 odsto i 2013- 18 odsto).

Dodijeljena državna pomoć emiterima/elektronskim medijima omogućava proces tranzicije medija u zakonom uređen i ekonomski održiv sektor koji doprinosi ravnomjernijem regionalnom razvoju Crne Gore s aspekta obezbeđivanja raznovrsnih, pluralnih informacija od opšteg interesa, kao i medijskih programskih sadržaja od interesa za građane u lokalnim zajednicama.

U 2012. godini nastavljena je realizacija programa Državne pomoći emiterima/elektronskim medijima po osnovu zaključka Vlade Crne Gore broj: 03-2061 od 10. marta 2011. godine i Rješenja Komisije za kontrolu državne pomoći br 01-19/1 od 23. februara 2011 godine. Pomoć u 2012. godini je isplaćena Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, po osnovu naknada za korišćenje frekvencija u iznosu od 257.990,54€ i Radio-difuznom centru d.o.o, po osnovu naknada za korišćenje objekata, za prenos i emitovanje radio-difuznih signala u iznosu od 1.254.206,94€.

Imajući u vidu navedeno, a s obzirom da je iznos subvencije za svakog emitera određen u visini njegovog dugovanja, u 2012.godini pokriven je dio duga, tj. troškovi u onom dijelu koji je bio nužno potreban kako bi elektronski mediji opstali na tržištu. Pomoć isplaćena u 2012.godini doprinijela je da mediji lakše prebrode teškoće sa kojima su se u prethodnom periodu suočili u pogledu urednosti izmirivanja prispjelih, a neizmirenih obaveza, što je doprinijelo i njihovoj održivosti i održivosti pluralne medijske scene u Crnoj Gori.

S obzirom da će se dodijeljena državna pomoć isplaćivati u periodu od tri godine, sredstvima isplaćenim u 2012. godini emiteri/elektronski mediji su pokrili dio predmetnog duga, a kada je riječ o pretplaćenim sredstvima, u tom dijelu su se prava i obaveze uredili ugovorom, odnosno sporazumom, što pokazuju podaci Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, po osnovu naknada za korišćenje frekvencija i Radio-difuznog centra d.o.o, po osnovu naknada za korišćenje objekata za prenos i emitovanje radio-difuznih signalana. Takođe, uspješnost dodijeljene državne pomoći pokazuje i podatak da su mediji nastavili rad, tj. navedena mjera finansijske podrške omogućila je održivost većeg dijela medija, posebno kada je riječ o lokalnim medijima na sjeveru Crne Gore.

Dodijeljena pomoć je bila uspješna.

Pobjeda a.d. / „Koha Javore“

Vlada Crne Gore je Zaključkom broj 06-1674/3 od 26.07.2012. godine odobrila preusmjeravanje sredstava u iznosu od 40.000,00€ sa Ministarstva kulture (organizacioni kod 40801) na izdatak 4710 - tekuća budžetska rezerva za rješavanje problema nedjeljnika na albanskom jeziku Koha Javore u kontekstu proizvodnje programskih sadržaja na manjinskim jezicima.

Novinarsko izdavačko preduzeće Pobjeda a.d. obratila se Ministarstvu kulture dopisom broj 3758 od 21. 11. 2012. godine, u kojem se navodi da je Skupština Crne Gore povodom zahtjeva Koha Javore od 26.09.2012. godine preusmjerila svoja neutrošena budžetska sredstva u iznosu od 58.000,00 eura na tekuću budžetsku rezervu, a da se od tih sredstava opredjeljuje 40.000,00€ Novinarsko-izdavačkom preduzeću Pobjeda a.d. za nedjeljnik na albanskom jeziku Koha Javore i da u skladu sa navedenim Ministarstvo kulture uputi zahtjev Komisiji za ekonomsku politiku i finansije za prenos opredijeljenih sredstava iz budžetske rezerve.

Odobrena mjera pomoći doprinijela je ostvarivanju i unapređenju slobode izražavanja i informisanja na albanskom jeziku, kao i razvoju medijskog pluralizma i raznolikosti medijskih sadržaja u Crnoj Gori.

Javni radio difuzni servis Radio televizija Crne Gore

Ministarstvo kulture je ugovorom broj 05-44 od 18.01. 2012. godine opredijelilo javnom servisu RTCG sredstva u iznosu od 400.000,00€ za sufinansiranje proizvodnje programskih sadržaja za informisanje osoba oštećenog sluha i vida, emisija na jezicima manjinskih naroda i programa od značaja za razvoj nauke kulture i obrazovanja, u skladu sa obavezom iz Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore.

Imajući u vidu da su rebalansom Budžeta smanjena inicijalno opredijeljena sredstva za 200.000,00€ u trenutku kada je RTCG počela sa realizacijom navedenih programskih sadržaja Ministarstvo kulture podnijelo je zahtjev Vladi Crne Gore da rebalansom umanjena sredstva nadoknade RTCG iz tekuće budžetske rezerve. Vlada Crne Gore Zaključkom broj 06-1425/3 od 28.06.2012. godine odobrila korišćenje sredstava u iznosu od 200.000,00€ RTCG za potrebe proizvodnje zakonom obaveznih programskih sadržaja.

Odobrena mjera doprinijela je da se realizuju zakonom obavezni programski sadržaji od značaja za razvoj kulture, nauke i obrazovanja, informisanja lica oštećenog sluha i vida i informisanja na jezicima manjina.

Ministarstvo nauke

Sufinansiranje naučno-istraživačke djelatnosti

Sufinansiranje većine programa od opšteg interesa, definisanih Zakonom o naučnoistraživačkoj djelatnosti, sprovodi se putem Konkursa za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti, koji je za 2012. Ministarstvo raspisalo 22. marta 2012. godine, sa ukupnim iznosom sredstava od 300.000 €. Konkursom je podsticana naučnoistraživačka zajednica u kontinuitetu do kraja 2012. godine, i to kroz stimulisanje: učešća u FP7 programu; učešća u COST programu; promocije nauke i istraživanja u obrazovanju i društvu Crne Gore; saradnje sa naučnom dijasporom; doktorskih i magistarskih studija; studijskih boravaka po osnovu naučnog usavršavanja u inostranstvu; učešća na naučnim kongresima u zemlji i inostranstvu; organizovanja naučnih kongresa u Crnoj Gori; pretplate za baze naučnoistraživačkih radova; objavljivanja naučnih radova u referentnim naučnim časopisima tokom 2012. godine; autora patenata i inovativnih rješenja; i objavljivanja naučnih časopisa.

Jedna od najefikasnijih mjera koja direktno doprinosi razvoju naučnoistraživačke zajednice, i povećanje kvaliteta naučnoistraživačkog kadra u Crnoj Gori.

Uspješnost nakon dodjele pomoći može se utvrditi na osnovu mjerljivih rezultata pojedinih finansiranih instrumenata . Ovim Konkursom sufinansirano je u 2012. godini:

- Učešće naučnih timova u 3 međunarodna FP7 projekta
- Učešće naučnih timova u 6 međunarodnih COST projekata
- 30 doktorskih disertacija
- 61 magistarska teze
- 20 odlazaka na naučno usavršavanje u inostranstvo
- 204 naučna rada na međunarodnim i domaćim skupovima,
- 95 autora za objavljivanje naučnih radova u referentnim međunarodnim časopisima,
- 23 patenta i inovativna rješenja
- Objavljivanje 23 naučna časopisa

TABELA: Realizovana sredstva po Konkursu za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti u 2012. godini

NAZIV PROGRAMA	POTROŠENO	Broj predmeta
STIMULISANJE UČEŠĆA U FP7	11,256.00 €	3
STIMULISANJE UČEŠĆA U COST	2,839.76 €	6
PROMOCIJA NAUKE I ISTRAŽIVANJA	47,200.00 €	22
DOKTORSKE STUDIJE	54,110.00 €	30
MAGISTARSKÉ STUDIJE	43,190.00 €	61
MOBILNOST I NAUČNO USAVRŠAVANJE U INOSTRANSTVU	6,934.00 €	20
UČEŠĆA NA NAUČNIM SKUPOVIMA	44,473.00 €	204
ORGANIZOVANJA NAUČNIH KONGRESA U CRNOJ GORI	25,000.00 €	18
PRETPLATE ZA BAZE NAUČNO – ISTRAŽIVAČKIH RADOVA	1,840.00 €	2
OBJAVLJIVANJA NAUČNIH RADOVA U REFERENTNIM NAUČNIM ČASOPISIMA	27,150.00 €	95
PATENTI I INOVATIVNA RJEŠENJA	23,000.00 €	23
OBJAVLJIVANJE NAUČNIH ČASOPISA	13,000.00 €	10
UKUPNO	299,992.76 €	494

Investiciono-razvojni Fond

U detaljnom tabelarnom pregledu, navedeni su iznosi kreditnih sredstava koja su realizovana koji su shodno Rješenju Komisije za kontrolu državne pomoći odobreni u periodu 01.01-31.12. 2012.godine.⁹

U pitanju su dugoročni i kratkoročni investicioni krediti odobreni sektoru malih i srednjih preduzeća, preduzetnika i registrovanih poljoprivrednih proizvođača, kao i infrastrukturni projekti.

Investiciono - razvojni fond Crne Gore AD (IRFCG AD) svojim osnivanjem nastoji da kreditnom podrškom usmjerenom ka sektoru malih i srednjih preduzeća, preduzetnika i poljoprivrednika predstavlja efikasan mehanizam razvoju preduzetničke inicijative u Crnoj Gori. Efikasnost podrške koju IRF sprovodi zasniva se na konkurentnim fiksnim kamatnim stopama koje iznose od 4%-6,5% godišnje. Takođe, IRF obezbjeđuje još povoljnije uslove kreditiranja za projekte koji se realizuju na sjeveru Crne Gore, kao i opštinama Ulcinj i Cetinje kao manje razvijenim opštinama. Iste stimulacije sprovedene su sniženjem kamatne stope za 1%. Kreditna podrška IRF-a odnosi se i na stimulisanje zapošljavanja novih lica, a opet na način da se svim investitorima koji dostave dokaz o zapošljavanju više od 5 novih lica, refundira razlika u kamati koju su platili i kamati nižoj za 1% od ugovorene.

Kreditna ponuda IRF-a odnosila se i na projekte namijenjene početnicima u biznisu start-up i poljoprivrednicima, kao posebnim ciljnim grupama, koji pod otežanim uslovima mogu ostvariti pravo na kreditnu podršku od strane bankarskog sektora.

Prosječna ročnost kredita koji su sastavni dio Izvještaja o državnoj pomoći za 2012.godinu iznosi 6 godina, a prosječna kamatna stopa je 4,83%. Ovako niska prosječna kamatna stopa rezultat je činjenice da je 32% od ukupnog broja realizovanih kredita odobreno shodno šemi *MIDAS i i Kreditnoj liniji za saniranje posljedica elementarnih nepogoda* koje je IRF u 2012. godini

⁹ Inventar državnih pomoći – baza podataka Ministarstva finansija

realizovao sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, a kod kojih je kamatna stopa iznosila 4% godišnje.

Ukupan sumarni ekvivalent državne pomoći za 2012. godinu iznosi 1.43 mil eura.

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ekvivalent subvencije (€)	95,535.00	692,565.00	589,841.80	852,174.96	1,365,736.60	1,431,989.06

Kao što se iz date tabele zaključuje ekvivalent subvencije ima trend rasta, a uslovljen je jačanjem kreditnog potencijala IRF-a (kao pravnog nasljednika Fonda za razvoj Crne Gore koji je pravno prestao da postoji zaključno sa krajem 2009. godine), sniženjem kamatnih stopa, povećanjem limita za dobrene kredite, kao i kvantitativnom rastu broja odobrenih kredita.

Ako se uzmu u obzir 2010, 2011. i 2012. godina (kao period poslovanja IRF-a kao pravnog nasljednika Fonda za razvoj CG), uočava se pozitivan trend kreditne aktivnosti 2010-2012, pa samim tim i ekvivalenta subvencija iz te aktivnosti koji je veći za 68%.

Povećanje ekvivalenta subvencije najviše je uslovljeno povećanjem iznosa odobrenih kredita sa 6,62 mil€ realizovanih sredstva u 2010, na 11,67mil€ realizovanih sredstva u 2012.godini, dakle više za 76%. IRF je u septembru 2012. godine inovirao svoju aktuelnu kreditnu podršku povećanjem limita za odobrene kredite i kreditnog potencijala koristeći sredstva Evropske Investicione banke AD.

Takođe, u strukturi odobrenih kredita, u poređenju sa 2010. godinom dominiraju i krediti odobreni poljoprivrednicima, za koje je kamatna stopa iznosila 4% godišnje, dok je prosječna kamatna stopa na ostale kredite iznosila 6% godišnje. Obzirom da je prilikom računanja ekvivalenta subvencije korišćena referentna kamatna stopa Centralne Banke za decembar 2012. godine koja je iznosila 9,47%, samim tim su i ekvivalenti subvencije veći.

Prilikom ocjene uspješnosti pomoći napravljen je osvrt na do sada ostvarene rezultate ekvivalenta pomoći od 2007-2011.godine, a koji su prijavljeni Komisiji za kontrolu državne pomoći.

Na osnovu prezetnovanih podataka, dodijeljene pomoć bila je uspješna.

Direkcija za mala i srednja preduzeća

Kroz Program državne pomoći malim i srednjim preduzećima za 2012. godinu - Finansijska pomoć razvoju konkurentnih i inovativnih malih i srednjih preduzeća kroz projekat „Vaučerske šeme“ pomoć je bila usmjerena na *pokriće troškova inovativnih aktivnosti* u preduzeći.

Vaučerske šeme za inovativna mala i srednja preduzeća su bazirane na principu refundacije (povraćaja dijela troškova). Princip je da preduzeće finansira 100 % svih troškova do završetka inovativne aktivnosti za koju konkuriše, a onda mu se nakon podnesene dokumentacije koja dokazuje utrošak sredstava ugovorene aktivnosti odobrava finansijska pomoć u okviru Vaučerskih šema. Odobrena pomoć od strane Direkcije je pokrivala do 70 % opravdanih troškova inovativnih aktivnosti, bez poreza na dodatu vrijednost, dok preostalih 30 % troškova treba da bude pokriveno iz sopstvenih izvora podnosioca prijave. Maksimalni iznos odobrene finansijske pomoći po preduzeću za realizaciju inovativnih aktivnosti iznosi do 1.500,00 €.

Realizovana podrška donijeće najznačajnije efekte za poslovanje malih i srednjih preduzeća, kroz jačanje njihovih kapaciteta za unaprjeđenje konkurentnosti i inovativnosti. Predviđene inovativne aktivnosti su obuhvatale niz konsultativnih usluga za MSP u ključnim strateškim oblastima kao što su menadžment inovacija, sistemi kvaliteta, poslovno planiranje, marketing i prodaja, itd. To znači

da će doprinijelo stvaranju i realizaciji novih i poboljšanih proizvoda, procesa i usluga preduzeća, a istovremeno i podsticanje preduzeća da učestvuju u inovativnim programima EU.

Sa druge strane istovremeno se uticalo na jačanje kapaciteta pružaoca usluga u svim fazama razvoja preduzeća, kao i povećanje dostupnosti obuka i usluga poslovne podrške visokog kvaliteta.

Jedna od karakteristika malih i srednjih preduzeća jeste da ne posjeduju relevantno znanje i iskustvo u oblasti upravljanja poslovnim procesima, razvojem ljudskih resursa, povećanja produktivnosti, poboljšanja marketinga, poslovnog planiranja, unaprijeđenja inovativnosti, i dr. Svijest o potrebi za korišćenje usluga poslovnog savjetovanja nije dovoljno razvijena, pa ih vlasnici/menadžeri više posmatraju kao trošak, nego kao ulaganje u povećanje kvaliteta poslovanja njihovih kompanija. Osim toga zbog nedovoljnog finansijskog potencijala, MSP nijesu u mogućnosti da plate adekvatne usluge poslovnog savjetovanja od strane specijalizovanih konsultantskih kuća ili pojedinaca. Stoga, jedan od načina na koji se omogućava lakši pristup uslugama poslovnog savjetovanja za MSP jeste primjena vaučerskog sistema. Sprovedeno istraživanje o potrebama preduzeća za konsultantskim uslugama i saradnji sa istraživačkim institutima u cilju unaprijeđenja poslovnih funkcija preduzeća i jačanju njihovih inovativnih kapaciteta, pokazalo je da 70.5% ispitanih preduzeća nikada nije koristilo usluge poslovnog savjetovanja.

Realizovana podrška doprinijela je podizanju svijesti kod MSP o važnosti inovativnih aktivnosti, povećanje njihove konkurentnosti, podsticanje korišćenja konsultantskih usluga. Takođe, benefiti za preduzeća odnose se i na povećanje profitabilnosti, bolje informisanje u cilju donošenja odluka, unaprijeđenje i ušteda u poslovnim procesima, kao i povećanje njihovog tržišnog učešća.

Uspješnost dodijeljene pomoći može se ustanoviti na osnovu projektne dokumentacije preduzeća i izvještaja.

Dodijeljena državna pomoć je bila uspješna.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Radna praksa za visokoškolce

Projektom "Radna praksa za visokoškolce" željelo se podstaći brže sticanje praktičnih znanja i vještina visokoškolaca bez radnog iskustva, povećanje njihove konkurentnosti na tržištu, kao i veće zapošljavanje, s jedne strane, a sa druge se željela se pružiti podrška malim i srednjim preduzećima u realnom sektoru. Nezaposleni visokoškolci su obavljali praksu u okviru stečenog zanimanja, u trajanju od 6 mjeseci isključivo u realnom sektoru – malim i srednjim preduzećima što će im omogućava upoznavanje sa radnim okruženjem, sticanje znanja i vještina kod konkretnog poslodavca, kao i upoznavanje sa korporativnim pravilima preduzeća i razvijanje radnih navika. Poslodavcima je omogućeno da, kroz jedan vid probnog rada koji finansijski ne opterećuje preduzeće, obuče kadar za svoje potrebe, upoznaju se sa radnicima i po potrebi ih zaposle nakon isteka Projekta.

Osnovni ciljevi koji se žele ostvariti realizacijom ovog projekta mogli bi se svesti na sledeće:

- povećanje zapošljavanja visokoškolaca, odnosno smanjenje nezaposlenosti;
- brži ulazak visokoškolaca na tržište rada;
- podsticanje zapošljavanja mladih visokoškolaca u "svojim" opštinama;
- sticanje radnog iskustva kroz obavljanje prakse, neposredno nakon školovanja;
- podrška poslodavcima, prije svega malim i srednjim preduzećima u regrutaciji kadrova, posebno sada u vremenu ekonomske krize;
- doprinos kvalitetnijem poslovanju poslodavca kroz angažovanje mladih visokoškolaca;
- doprinos smanjenju rada u zoni sive ekonomije;

- sticanje vještina za rad u malim i srednjim preduzećima;
- pospešivanje mladih za pokretanje sopstvenog biznisa;
- osposobljavanje za budući rad u državnoj administraciji kroz sticanje realnih i praktičnih znanja o biznisu i kvalitetnije razumijevanje pozicije preduzetnika.

Projektom "Radna praksa za visokoškolce" bilo je predviđeno zapošljavanje 500 visokoškolaca sa evidencije Zavoda za zapošljavanje Crne Gore koji nemaju evidentiran radni staž ili imaju radni staž u nižem stepenu obrazovanja, a nisu bili u radnom odnosu u zadnjih 6 mjeseci. Prednost je data zapošljavanju visokoškolcima iz sjevernih – manje razvijenih opština. Sjevernim opštinama će se obuhvatiti 60% polaznika – 300 visokoškolaca, a ostalim opštinama 40% – 200 visokoškolaca.

Zavod za zapošljavanje će finansirati bruto zarade visokoškolaca zaposlenih po ovom projektu u bruto iznosu od 249,28 eura, odnosno 150,00 eura u neto iznosu, što za predviđeno zapošljavanje 500 visokoškolaca, na period od 6 mjeseci, po ovom projektu iznosi 747.840 eura.

Javni poziv poslodavcima i visokoškolcima je objavljen u periodu od 17. do 31. maja 2012. godine. Na javni poziv su se prijavila 274 poslodavaca koji su iskazali potrebu za zapošljavanjem 646 lica. Za učešće u projektu su se prijavilo 863 visokoškolaca. U 2012. godine je sklopljen 261 sporazum sa poslodavcima kojima je predviđeno zapošljavanje 500 lica.

Projekat je realizovan sa 248 poslodavaca, jer je kod 13 poslodavaca došlo do odustajanja od strane visokoškolaca ili poslodavaca.

Pregled odobrenih kvota, prijavljenih poslodavaca i visokoškolaca i sklopljenih sporazuma, po biroima rada

	Biro rada	Odobreni broj mjesta za visokoškole	Broj prijavljenih poslodavaca	Broj traženih radnika	Broj prijavljenih visokoškolaca	Br. poslodavaca sa kojima su sklopljeni sporazumi	Br. visokoškolaca koji su uključeni na praksu
Rb	1	2	3	4	5	6	7
1	Podgorica	140	81	286	405	63	178
2	Bar	35	20	23	35	21	24
3	Herceg Novi	25	29	35	35	24	30
4	Nikšić	134	44	105	145	49	92
5	Berane	68	43	79	106	45	73
6	Bijelo Polje	60	38	74	65	39	58
7	Pljevlja	38	19	44	72	20	45
8	Crna Gora	500	274	646	863	261	500

Na osnovu navedenih podataka smatramo da je državna pomoć u realizaciji Projekta "Radna praksa za visokoškolce" bila veoma uspješna.

Program subvencionisanog zapošljavanja mladih

Na osnovu Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti (Sl.list RCG 14/10) kao i odlukom UO Zavoda, Zavod za zapošljavanje Crne Gore je 18. maja 2012. godine raspisao Javni poziv poslodavcima za dodjelu subvencija za nova zapošljavanja mladih na sezonskim poslovima u periodu 01.06.2012.do 30.09.2012. godine.

Visina subvencije iznosila je:

- 100€ mjesečno (30 dana) za novo zapošljavanje jednog lica bez radnog staža i
- 80€ mjesečno (30 dana) za novo zapošljavanje jednog lica sa radnim stažom.

Pravo na subvenciju mogao je ostvariti poslodavac pod uslovom:

- da je zaposlio lice do 25 godina starosti koje je državljanin Crne Gore i koje nije bilo u radnom odnosu u zadnjih šest mjeseci;
- da je sa novozaposlenim licem zaključio ugovor o radu i izvršio prijavu o zasnivanju radnog odnosa u Poreskoj upravi;
- da se zaključeni ugovor o radu odnosi na rad u periodu od 01.06. – 30.09.2012. godine;
- da se odnosi na obavljanje sezonskih poslova u oblasti: turizma, ugostiteljstva, trgovine, poljoprivrede, građevinarstva, saobraćaja, komunalnih djelatnosti i drugih privrednih djelatnosti na području Crne Gore.

Ciljevi projekta su: povećanje zapošljavanja mladih, povećanje učešća domaće radne snage na sezonskim poslovima, omogućavanje mladima sticanja radnog iskustva u toku i nakon završetka školovanja, smanjenje rada u sivoj zoni, podrška turističkoj privredi.

Projekat i njegovi ciljevi proistekli su iz značaja sezonskih poslova za privredu Crne Gore kao i stanja u oblasti sezonskog zapošljavanja koje je prethodilo projektu: veliko učešće strane radne snage u ukupnom broju zaposlenih na sezonskim poslovima, nedovoljno učešće mladih u sezonskim poslovima, potreba da se sezonski poslovi legalizuju.

Ukupan broj odobrenih subvencija poslodavcima, za nova sezonska zapošljavanja u periodu 01.06. - 30.09.2012. godine iznosio je 3.597, a subvencionisani iznos 302.713,16€. Međutim, ukupan isplaćeni iznos je 296.264,89€. Ukupan broj lica za čije su zapošljavanje odobrene subvencije poslodavcima iznosio je 1.568 – u prosjeku 2,29 subvencija po jednom licu. Prosječni ukupni subvencionisani iznos po jednom licu je 193€, odnosno zapošljeno lice je u prosjeku radilo 70 dana.

Na zapošljavanje u primorskim opštinama odnosilo se 95,11% subvencija, dok se na zapošljavanje u ostalim opštinama odnosilo 4,89 % subvencija.

Po rezultatima ankete koju je Zavod organizovao među poslodavcima (62 anketirana poslodavca), više od 74% anketiranih smatra da su subvencije bile dovoljno stimulativne. Više od 80% anketiranih smatra da ih je mogućnost korišćenja subvencije opredijelilo da se odluče za zapošljavanje mladih do 25 godina koji su državljani Crne Gore, prije nego stranih državljana, dok više od 93% anketiranih planira da se i slijedeće godine uključi u eventualni sličan projekat.

Na osnovu navedenih podataka smatramo da je državna pomoć u realizaciji Javnog poziva poslodavcima za dodjelu subvencija za nova zapošljavanja mladih na sezonskim poslovima u periodu 01.06. – 30.09.2012. godine bila uspješna.

Inovirani program samozapošljavanja

Visina isplaćene državne pomoći u 2012. godini, obračunate na osnovu iznosa razlike između kamatne stope na isplaćena kreditna sredstva putem Inoviranog programa za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori i referentne kamatne stope (podatak Komisije za kontrolu državne pomoći) je znatno ispod dozvoljene visine opravdanih troškova definisanih članom 7 Uredbe o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći. Pored toga, u skladu sa ovim članom, konkursom je definisano da podnosioci zahtjeva za kredit moraju raspolagati sa sopstvenim učešćem od najmanje 30% od ukupne predračunske vrijednosti projekta. Sopstveno učešće može biti iskazano u vidu stvari, prava i novca.

Opis programa:

Inovirani program za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori u funkciji je podrške nezaposlenim licima da ostvare svoje poslovne ideje i razviju sektor malih preduzeća. Uslovi pod kojima se dodjeljuju sredstva iz ove kreditne linije su sljedeći:

- iznos odobrenog kredita po novozaposlenom radniku je do 5.000 €;
- krediti se odobravaju za otvaranje najviše 3 radna mjesta, dakle, maksimalni iznos kredita je 15.000 €;
- grejs period je godinu dana od dana prenosa sredstava na žiro-račun korisnika kredita;
- krediti se vraćaju u polugodišnjim anuitetima;
- rok povraćaja sredstava je:
  - ♦ tri godine za nezaposlena lica u polugodišnjim anuitetima (3+1),
  - ♦ dvije godine za mala preduzeća i preduzetnike (2+1);
- kamatna stopa na godišnjem nivou je:
  - ♦ 3% za projekte čiji su nosioci žene,
  - ♦ 3% za projekte koji se realizuju u opštinama: Pljevlja, Žabljak, Bijelo Polje, Mojkovac, Berane, Andrijevica, Rožaje, Plav, Nikšić, Šavnik, Plužine, Kolašin i Cetinje,
  - ♦ 4% za projekte koji se realizuju u opštinama: Podgorica, Danilovgrad, Herceg Novi, Kotor, Tivat, Bar, Budva i Ulcinj;

Za kreditna sredstva putem Inoviranog programa samozapošljavanja mogu konkurisati: nezaposlena lica sa evidencije Zavoda koja su nakon kreditne podrške bila obavezna da se registruju kao individualni poljoprivredni proizvođači, preduzetnici ili pravna lica; mala preduzeća i preduzetnici koji su registrovani u skladu sa Zakonom o privrednim društvima.

U 2012. godini isfinansirano je 80 kredita u vrijednosti od 500.000,00 Eur namijenjenih otvaranju 100 novih radnih mjesta. Od ovog broja, 58 (72,5%) isfinansiranih kredita su dodijeljena nezaposlenim licima, 2 (2,5%) kredita su za preduzetnike, dok je 20 (25%) kredita namijenjeno pravnim licima.

Pripadnice ženskog pola su nosioci 30 isfinansiranih kredita (51,72% isfinansiranih kredita za nezaposlena lica) u iznosu od 155.000 eura.

Akcentat prilikom finansiranja kredita je bio na manje razvijenim opštinama, tako da je njihov razvoj potpomognut finansiranjem 55 (68,75%) kredita u vrijednosti od 325.000,00 Eur.

Najveći broj kredita je isfinansiran u opštinama: Podgorica (15 ili 18,75%), Nikšić (15 ili 18,75%) i Bijelo Polje (12 ili 15,00%).

Isfinansirani krediti po opštinama

Rb	Opština	Broj kredita	Broj radnika	Sredstva (Eur)
1.	Andrijevica	1	1	5.000
2.	Berane	4	6	30.000
3.	Bijelo Polje	12	14	70.000
4.	Žabljak	3	3	15.000
5.	Kolašin	3	3	15.000
6.	Mojkovac	5	5	25.000
7.	Nikšić	15	18	90.000
8.	Plav	1	1	5.000
9.	Plužine	0	0	0
10.	Pljevlja	5	7	35.000
11.	Rožaje	0	0	0
12.	Cetinje	5	6	30.000
13.	Šavnik	1	1	5.000
14.	Manje razvijene opštine (1 do 13)	55	65	325.000
15.	Bar	4	4	20.000

16.	Budva	0	0	0
17.	Danilovgrad	0	0	0
18.	Kotor	2	2	10.000
19.	Podgorica	15	25	125.000
20.	Tivat	1	1	5.000
21.	Ulcinj	1	1	5.000
22.	Herceg Novi	2	2	10.000
23.	Ostale opštine (15 do 22)	25	35	175.000
24.	Ukupno (14 + 23):	80	100	500.000

Pregled isfinansiranih kredita po statusu

(Tab. 38)

Rb	Korisnik sredstava	Broj kredita	Broj radnika	Sredstva (Eur)
1.	Nezaposleni (ukupno)	58	62	310.000
	Nezaposleni (žene)	30	31	155.000
2.	Preduzetnici	2	2	10.000
3.	Pravna lica	20	36	180.000
4.	Ukupno	80	100	500.000

Izvor navedenih podataka je Baza podataka Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, odluke o kreditu i ugovori o kreditu (Inovirani program za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori).

Na osnovu navedenih podatka smatramo da je državna pomoć u realizaciji kredita iz Inoviranog programa za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori bila uspješna.

Opština Danilovgrad

Opština Danilovgrad je subvencionisala mljekara koje otkupljuju primarnu sirovinu (mlijeko) na području opštine Danilovgrad čime je stimulisan veći otkup primarne sirovine, a time i povećana proizvodnja finansijskog proizvoda. Stimulisanje se odnosilo na kooperante da prodaju primarnu sirovinu (mlijeko) mljekarama, a ne da proizvode mliječne proizvode u sopstvenoj režiji. Analize pokazuju da mljekare imaju povećan broj kooperanata sa većim brojem grla.

Dodijeljena pomoć je bila uspješna.

Opština Danilovgrad je dotirala pravna i fizička lica koja obavljaju javni prevoz putnika u prigradskom unutrašnjem drumskom prevozu. Kao pokazatelj uspješnosti, evidentan je porast broja putnika i učenika koji koriste javni prevoz na relacijama na kojima saobraćaju prevoznici kojima se dotiraju određena finansijska sredstva iz budžeta Opštine. Prije dodjele pomenutog vida pomoći nije postojao nikakav prevoz na relacijama na kojima saobraćaju prevoznici kojima se dotiraju određena finansijska sredstva. Takođe, od strane škola su dobijeni podaci o porastu broja učenika na relacijama na kojima saobraćaju prevoznici kojima se dotiraju određena finansijska sredstva.

Dodijeljena pomoć je bila uspješna.

9. REZIME

U izradi Izvještaja za 2012. godinu korišćena je metodologija koja je propisana od strane Evropske komisije u oblasti izvještavanja o državnoj pomoći.

U 2012. godini u Crnoj Gori je dodijeljena državna pomoć u ukupnom iznosu od 41.877.879,58 eura, što u odnosu na ukupno dodijeljenu državnu pomoć u 2011. godini koja je iznosila 66.441.062,09 eura, predstavlja smanjenje od 36,97%.

Neprijavljene državne pomoći u 2012. godini iznosile su 2.183.244 eura, odnosno 5,21% ukupno dodijeljene pomoći (u 2011. godini taj procenat je bio nešto veći i iznosio je 5,70%).

U cilju što tačnijeg prikazivanja podataka u Godišnjem izvještaju, Komisija je koristila i podatke iz Predloga zakona o završnom računu budžeta za 2012. godinu. Razlog za ovako postupanje Komisije uslovljen je prethodnim iskustvom u izradi godišnjih izvještaja, koje se prije svega ogleda u nedovoljnom poznavanju oblasti državne pomoći od strane lica nadležnih za dostavljanje podataka¹⁰, što na kraju rezultira nepotpunim i nedovoljno obrađenim podacima o dodijeljenim državnim pomoćima.¹¹

Podaci iz Godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći za 2012. godinu pokazuju da u Crnoj Gori i dalje dominira pomoć koja se dodjeljuje za sanaciju i restrukturiranje. Kao posljedica neispunjenja Plana restrukturiranja Kombinata Aluminijskog Podgorica došlo je do aktiviranja garancije što je uticalo na značajno povećanje ukupnog iznosa dodijeljene državne pomoći u 2012. godini.

Međutim, ako se uzme u obzir činjenica da je iznos od 28.487.353,62 eura (subvencija struje KAP-u i aktivirana garancija za KAP) dodijeljen na osnovu rješenja Komisije iz 2010. godine, može se zaključiti da je u 2012. godini ukupno dodijeljena državna pomoć iznosi cca 9,5 miliona eura (bez sektora saobraćaja, poljoprivrede i ribarstva i antikriznih mjera), što predstavlja svega 0,29% BDP-a. Ovo se može okarakterisati kao pozitivan trend, naročito ako se ima u vidu činjenica da je prosjek na nivou EU 27 za 2011. godinu iznosio 0,51% evropskog BDP-a.

U narednom periodu očekuju se veća izdvajanja sredstava za obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa (kao što su npr. pomoći javnom servisu u okviru sektora kulture i informisanja). Imajući u vidu navedeno, preporučuje se davaocima državnih pomoći da prilikom izrade programa državne pomoći koji se odnose na sanaciju i restrukturiranje, angažuju nezavisne eksperte koji bi pripremili plan obnavljanja dugoročne konkurentnosti privrednog društva u razumnom vremenskom periodu, na osnovu realnih pretpostavki i uslova za dalju aktivnost privrednog društva.

---

¹⁰ Godišnji izvještaj se shodno odredbama člana 23 Zakona o kontroli državne pomoći priprema na bazi podataka dobijenih od strane davalaca.

¹¹ Vlada je na predlog Komisije donijela Zaključak (akt broj: 03-2899/3 od 8. aprila 2011. godine), kojim je zadužila sva ministarstva da u svojim resorima imenuju službenike koji će obavljati poslove koji se odnose na državnu pomoć

Slika 11: Trend dodijeljenih pomoći za sanaciju i restrukturiranje

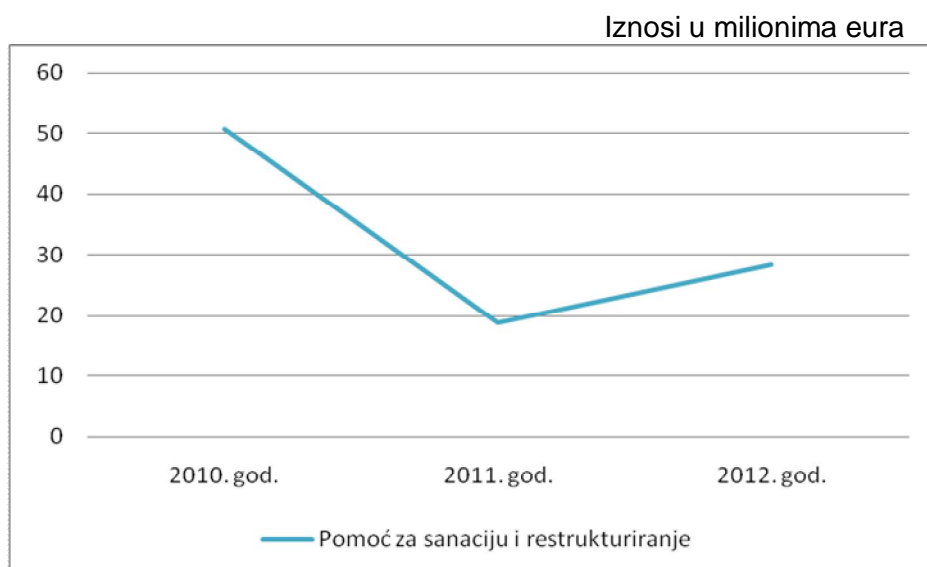

Tabela 12: Iznos i učešće državne pomoći za sanaciju i restrukturiranje u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći, za prethodne tri godine

Godina	2010	2011	2012
Pomoć za sanaciju i restrukturiranje (mil. eur)	50,774	18,909	28,487
Učešće u ukupno dodijeljenoj pomoći	70,60%	28,46%	68,02%

U 2012. godini, od ukupno deset prijavljenih dodjela državne pomoći, osam su bile šeme, što je pozitivan trend jer su iste manje selektivne i obuhvataju veći broj korisnika. Najveći iznos državne pomoći u 2012. godini opredijeljen je za Program restrukturiranja Montenegro Airlines-a. Rješenje Komisije za kontrolu državne pomoći (akt br. 01-36/1 od 20. juna 2012. godine) bilo je predmet posebne pažnje Evropske komisije, koja je na sastanku Tehničkog komiteta održanom u Briselu 5. decembra 2012. godine, ocijenila isti kao usaglašen sa *acquis-em*, osim u dijelu kompenzatornih mjera koje trebaju biti opsežnije.

S tim u vezi, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, zajedno sa Montenegro Airlines-om, pripremila je i Komisiji za kontrolu državne pomoći dostavilo tražene mjere. Komisija je na osnovu toga donijela Zaključak (akt br. 01-22/1 od 2. aprila 2013. godine) i isti prosljedila Evropskoj komisiji. Preko Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Komisija za kontrolu državne pomoći je obaviještena da su dodatne kompenzatorne mjere dovoljne, i da u vezi sa restrukturiranjem Montenegro Airlines-a, Evropska komisija nema dodatnih pitanja.

Imajući u vidu značaj politike državne pomoći, Evropska komisija je kroz program IPA-u 2011, opredijelila je sredstva kojima finansira projekat pod nazivom „Jačanje upravljanja državnim pomoćima“. Korisnici ovog projekta su Ministarstvo finansija i Komisija za kontrolu državne pomoći. Projekat će trajati do polovine 2015. godine. Osnovni ciljevi projekta su: potpuna harmonizacija zakonodavstva iz ove oblasti, jačanje institucionalnih i administrativnih kapaciteta državnih organa koji se bave kontrolom državne pomoći i poboljšanje razumijevanja politike državne pomoći među Vladinim organima, organima lokalnih samouprava, privatnim sektorom i sudstvom.

U narednom periodu Komisija će, putem seminara i izrade studija u saradnji sa stranim konsultantima angažovanim preko projekta IPA 2011, ukazati davaocima na opravdanost dodjeljivanja tzv. „dobrih“ državnih pomoći (mala i srednja preduzeća, zaštita životne sredine, istraživanje, razvoj i inovacije, itd.), i nadamo se podstaći ih da u budućem periodu za ove namjene opredijele veći iznos sredstava, jer se radi o pomoćima koje u najmanjoj mjeri izazivaju poremećaj konkurencije na tržištu.

Takođe, Ministarstvo finansija će u narednom periodu, u saradnji sa konsultantima Evropske komisije, pripremiti priručnike za davaoce i korisnike državne pomoći u cilju boljeg razumijevanja i potpune primjene pravila koja se odnose na ovu politiku. Akcenat će biti stavljen na mogućnost korišćenja sredstava iz strukturnih fondova EU i na to kako da se, potpunom primjenom i poštovanjem pravila i procedura državne pomoći, ista mogu koristiti za različite podsticaje i ciljeve, i na taj način rasteretiti budžet Crne Gore.

Prilog A

Informacija
o privrednim subjektima koji su bili korisnici državne pomoći u 2012. godini

Tabela 13: Ukupno dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u 2012. godini prema vrstama (instrumentima) dodjele

Iznosi u milionima eura

Kategorija državne pomoći	A1	A2	B1	C1	C2	D	Ukupno
1.Horizontalna državna pomoć	11,770	0,000	0,000	1,491	0,000	19,545	32,806
Obuka	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Zapošljavanje	0,987	0,000	0,000	0,059	0,000	0,000	1,046
MSP	0,020	0,000	0,000	1,432	0,000	0,000	1,452
Sanacija i restrukturiranje	8,943	0,000	0,000	0,000	0,000	19,545	28,487
Otklanjanje štete nastalih usled prirodnih nepogoda	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Zaštita životne sredine	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Istraživanje i razvoj	1,238	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,238
Ostale pomoći	0,581	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,581
2.Sektorska državna pomoć	4,797	0,000	0,000	0,000	0,000	2,733	7,530
Rudarstvo	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Čelik	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Saobraćaj	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,333	1,333
Poljoprivreda i ribarstvo	1,289	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,289
Kultura i informisanje	3,508	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	3,508
Brodogradnja	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,105	0,105
Finansijske usluge	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,296	1,296
Ostali sektori	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
3.Regionalna državna pomoć	1,542	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	1,542
Ukupno	18,108	0,000	0,000	1,491	0,000	22,278	41,878

Odredbama člana 4 Pravilnika propisano je da godišnji izvještaj sadrži sljedeće podatke:

A1 - donacije, subvencije kamate, otpis duga i druge pomoći u skladu sa zakonom;

A2 - poreske olakšice i socijalna davanja (otpis, odlaganje plaćanja poreza i doprinosa);

B1 – učešće u udjelu u kapitalu, uključujući konverziju duga u akcijski kapital;

C1 - zajmovi sa kamatnim stopama nižim od kamatne stope na finansijskom tržištu i zajmovi privrednim društvima u poteškoćama;

C2 - ostale mjere;

D - garancije.

U tabeli 13, u okviru instrumenta A1 u 2012. godini, dodijeljena je državna pomoć u iznosu od 18,108 miliona eura.

Horizontalna državna pomoć dodijeljena kroz instrument A1 iznosi 11.769.622,45 eura, i ista je dodijeljena za:

1. Zapošljavanje – 987.474,26 eura (pomoć dodijeljena u okviru programa Zavoda za zapošljavanje Crne Gore: Program subvencionisanog zapošljavanja mladih na sezonskim poslovima u 2012. godini i Projekat radna praksa za visokoškolce);
2. Mala i srednja preduzeća – 20.351,66 eura (pomoć dodijeljena u okviru Programa državne pomoći malim i srednjim preduzećima za 2012. godinu – Finansijska pomoć razvoju konkurentnih i inovativnih malih i srednjih preduzeća kroz projekat „Vaučerske šeme“ prijavljenu od strane Direkcije za mala i srednja preduzeća;
3. Sanaciju i restrukturiranje – 8.942.621,01 eura (subvencija za električnu energiju Kombinat Aluminijuma Podgorica, zadnja tranša u skladu sa Planom restrukturiranja ove kompanije);
4. Istraživanje i razvoj – 1.238.378 (pomoć je dodijeljena na osnovu konkursa Ministarstva nauke i nije prijavljena Komisiji za kontrolu državne pomoći); i
5. Ostale pomoći – 580.797, 52 eura (pomoć je dodijeljena od strane Prijestonice Cetinje za realizaciju sportskih aktivnosti i sportskih dešavanja u tom gradu. Navedena dodjela nije prijavljena Komisiji za kontrolu državne pomoći).

Sektorska državna pomoć dodijeljena kroz instrument A1 iznosi 4.796.763,70 eura, i odnosi se na sljedeće:

1. Poljoprivreda i ribarstvo – 1.289.241,62 eura (najveći dio ove pomoći, u iznosu od 1.208.172,62 dodijeljen je od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, u okviru Agrobudžeta. Preostali dio odnosi se na pomoć koju je opština Danilovgrad dodjeljivala kao poljoprivrednim proizvođačima, odnosno subvencionirala otkup mlijeka)
2. Kultura i informisanje – 3.507.522,08 eura odnosi se na pomoći Ministarstva kulture koje je Ministarstvo dodjeljivalo u okviru svojih programa kako slijedi:
  - Program: kulturno-umjetničko stvaralaštvo – 1.275.365,59 eura
  - Program: kulturna baština – 615.268,95 eura
  - Program: razvoj kulture na sjeveru Crne Gore – 262.137,00 eura
  - Program: medijskog pluralizma – 121.399,00 eura
  - Program prenos radio-difuznog signala na teritoriji Crne Gore radio-difuznim predajnikom – 300.000,00 eura
  - Program: javni radio-difuzni servis – 199.999,99 eura
  - 280.000,00 eura – iznos nenotificiranih pomoći dodijeljen Pobjedi (80.000,00 eura) i RTCG (200.000,00 eura) na osnovu Zaključaka Vlade Crne Gore¹²
  - Pomorski muzej Kotor - 3.000,00 eura, pomoć je dodijeljena na osnovu Zaključka Vlade CG broj 06-2287/6 od 27.12.2012.godine i ista nije notificirana Komisiji za kontrolu državne pomoći.
  - Otplata duga po garanciji za preduzeće Pobjeda a.d. Podgorica, na osnovu Rješenja Komisije za kontrolu državne pomoći broj 01-23/1 od 26.05.2009. godine, u iznosu od 450.351,55 eura, računat kao razlika između isplaćenog iznosa (747.351,55 eura) i obračunatog ekvivalenta subvencije prikazanom u Godišnjem izvještaju za 2009. godinu (297.000,00 eura).

Regionalna državna pomoć dodijeljena kroz instrument A1 iznosi 1.542.051,48 eura i dodijeljena je na osnovu:

¹² Vidjeti stranu 31 Izvještaja

- Program podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore za 2012-2016. godinu Ministarstva ekonomije u iznosu od 21.000,00 eura,
- Programa podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama za 2012. godinu Ministarstva ekonomije u iznosu od 8.853,7 eura,
- Programa pomoći emiterima/elektronskim medijima Ministarstva kulture u iznosu od 1.512.197,48 eura.

U tabeli 13 u okviru instrumenta C1 prikazana je dodijeljena državna pomoć u iznosu od 1.491.360,69 eura. Cjelokupan iznos pomoći dodijeljen je u okviru horizontalnih pomoći i to:

1. Mala i srednja preduzeća – 1.431.989,06 eura (pomoć dodijeljena na osnovu Godišnjeg programa rada IRF-a za 2012. godinu)
2. Zapošljavanje - 58.883,23 eura (pomoć dodijeljena u okviru "Inoviranog programa samozapošljavanja" Zavoda za zapošljavanje Crne Gore
3. Ostale pomoći – 488,4 eura (pomoć dodijeljena na osnovu Šeme stimulisanja preduzetništva opštine Podgorica).

U tabeli 13 u okviru instrumenta D, u 2012. godini dodijeljena je državna pomoć u iznosu od 22.278.081,56 eura.

Horizontalna državna pomoć dodijeljena kroz ovaj instrument iznosi 19.544.732,61¹³ i navedeni iznos predstavlja isplatu aktivirane garancije izdate Deutsche Banci za kredit KAP-a.

Sektorska državna pomoć dodijeljena u okviru ovog instrumenta iznosi 2.733.348,95 eura i ista je dodijeljena za:

1. Saobraćaj – 1.332.848,95 eura. Navedeni iznos predstavlja ekvivalent subvencije garancija izdatih Montenegro Airlines-u na osnovu Plana restrukturiranja ove kompanije (rješenje Komisije za kontrolu državne pomoći, akt br. 01-36/1 od 20. juna 2012. godine).
2. Finansijske usluge – u iznosu od 1.295.500,00 eura. Navedeni iznos dodijeljen je na osnovu Programa otklanjanja štetnih uticaja i zaštite bankarskog sektora od posljedica svjetske ekonomske krize i očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti i Garancijske i kreditne šeme.
3. Brodogradnja – 105.000,00 eura – navedeni iznos predstavlja iznos ekvivalenta subvencije za garanciju Jadranskom brodogradilištu Bijela na osnovu Rješenja Komisije za kontrolu državne pomoći, akt br. 01-44/1 od 23. decembra 2009. godine.

---

¹³ Vidjeti stranu 21